

4 NAP
6 ELŐADÁS
9 TÁNCGYÜTTES
SZAKMAI FÓRUMOK
KIÁLLÍTÁSOK
GYEREKPROGRAMOK
TÁNC HÁZ
KONCERT

Újra együtt a **BUDAI VIGADÓBAN!**

határtalan táncfőváros

HATÁRON TÚLI NÉPTÁNCGYÜTTES FESZTIVÁLJA
AZ EGÉSZ CSALÁDNAK!

2018. október 4-7.

HAGYOMÁNYOK HÁZA

1011 Budapest, Corvin tér 8.

HATÁRON TÚLI AMATŐR TÁNCGYÜTTES | UDVARHELY TÁNCMŰHELY
HÁROMSZÉK TÁNCGYÜTTES | NAGYVÁRAD TÁNCGYÜTTES
MAROS MŰVÉSZGYÜTTES | MAGYAR ÁLLAMI NÉPI EGYÜTTES
HARGITA NEMZETI SZÉKELY NÉPI EGYÜTTES

www.hagyomanyokhaza.hu

(+36-1) 225-6056

jegy@hagyomanyokhaza.hu

REFLEKTORFÉNYBEN

- 4 IN MEMORIAM FENYVES MÁRK
6 A SZAKMAISÁG MINDIG FELÜLRÍRTA A POLITIKAI MEGFELELÉST
- INTERJÚ MIHÁLYI GÁBORRAL
10 70 ÉVES A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE

LÁTTUK

- 12 TÁNCÁRAMLÁS GYŐRBE
16 AZ ISTENEK ÁLTAL MEGIRIGYELT BOLDOGSÁG
- SZEGEDI KORTÁRS BALET: ORFEUSZ+EURIDIKÉ
18 EGY TISZTA LÉLEK ERKÖLCSI GYŐZELME
- ROYAL BALET: A HATYÚK TAVA
20 ÚJABB VILÁGPREMIER ZÁGRÁBBAN
- HORVÁT NEMZETI BALET: HALÁL VELENCÉBEN
22 LETISZTULT KONCEPCIÓ
- MTE KLASSZIKUS BALET VIZSGAKONCERT
28 ERŐS EGYÉNISÉGŰ TÁNCOSOK
- MTE MODERN TÁNC VIZSGAKONCERT

NÉGYSZEMKÖZT

- 24 BIZTOSAN LEHETETT VOLNA MÉG DRASZTIKUSABBAN ÚJÍTANI
- INTERJÚ SZAKÁLY GYÖRGGYEL
27 A TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM MINT KÖZÖSSÉG
- RÉSZLET BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR TANÉVNYITÓ BESZÉDÉBŐL
30 TŰRELMET KÉRTEM A TÁNCOSOKTÓL
- INTERJÚ FELEDI JÁNOSSEL

TANULMÁNY

- 34 A DÉL-AMERIKAI MAGYAR NÉPTÁNC TÁLLKOZÓK TÖRTÉNETE

MESTEREK

- 36 ELHUNYT IVOR GUEST

TÁNC ÉS MÉDIA

- 38 KÖNYVAJÁNLÓ
GYIMESTŐL CHICAGÓIG
MEGFELELŐ EMBER A MEGFELELŐ HELYEN
TÁNCMŰVÉSZET ÉS INTELLEKTUALITÁS

SZERZŐINK: BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR | DOROGI KATALIN | HÉZSÓ ISTVÁN† | LŐRINC KATALIN | MACHER SZILÁRD
MAJOR RITA | PÉLI NAGY KATA | PÓNYAI GYÖRGYI | RÉFI ZSUZSA | TRUPPEL MÁRIANN

ÁLLAMALAPÍTÁSUNK ÜNNEPÉN,

2018. AUGUSZTUS 20-ÁN ÁLLAMI KITÜNTETÉSBEN RÉSZESÜLT:

*Kiemelkedő tevékenysége
elismeréseként*

MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZT

kitüntetést vehetett át

FODORNÉ MOLNÁR MÁRTA

Harangozó Gyula-díjas
balettművész, koreográfus,
a Magyar Táncművészeti Egyetem
Koreográfus- és Táncpedagógus-képző
Intézetének igazgatója,
a Klasszikus Balett Tanszék
főiskolai tanára

Kimagasló tevékenysége elismeréseként

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT

kitüntetésben részesült

AGÓCS GERGELY etnográfus, népzeneész,
a Hagyományok Háza tudományos
munkatársa

CSATAI LÁSZLÓ néptáncpedagógus

FARKAS JÓZSEF néptáncos, fotográfus,
a Hagyományok Háza Hálózat
Szlovákia vezetője

PAPP IMRE néptánc-koreográfus,
a Jászság Népi Együttes művészeti
vezetője és a Jászberényi
Csángó Fesztivál alapítója

RADINA DACE Harangozó Gyula-díjas
táncművész, a Magyar Állami Operaház
magántáncosa, a Magyar Nemzeti
Balettintézet balettmestere

VÉGH-POZSÁR KITTI ÉVA Harangozó
Gyula-díjas táncművész, a Duna
Művészegyüttes táncos szólistája

Magas színvonalú szakmai munkájáért
MAGYAR EZÜST ÉRDEMKERESZT
kitüntetést vehetett át
BALKÁNYI KITTY táncművész,
az Inversedance – Fodor Zoltán Társulat
tagja

BAYER JUDIT, az Art's Ok Táncszínház
művészeti vezetője, koreográfus

CSASZTVAN-GAÁL ORSOLYA,
a Táncpedagógusok Országos
Szövetségének ügyvezetője

DIMÉNY LEVENTE, a nagyváradi
Szigligeti Színház színművésze,
a Nagyvárad Táncgyüttes művészeti
igazgatója, rendező-koreográfus

DULAI ZOLTÁN, a Duna Művészegyüttes
Göncöl Zenekarának vezetője

ÉBERHARDT KLÁRA táncművész,
a Bethlen Téri Színház
koordinációs menedzsere

FEKETE BENCE, a Magyar Nemzeti
Táncgyüttes táncos szólistája

MARKOVICS ÁGNES, a Szegedi
Kortárs Balett táncművésze

PÁL ESZTER népdalénekes,
előadóművész

TÓTH MELÁNIA, a Magyar Nemzeti
Táncgyüttes táncművésze

TÓTH SÁNDOR JÓZSEF, a Magyar Nemzeti
Táncgyüttes előadóművésze

*Kiemelkedő tevékenysége
elismeréseként*

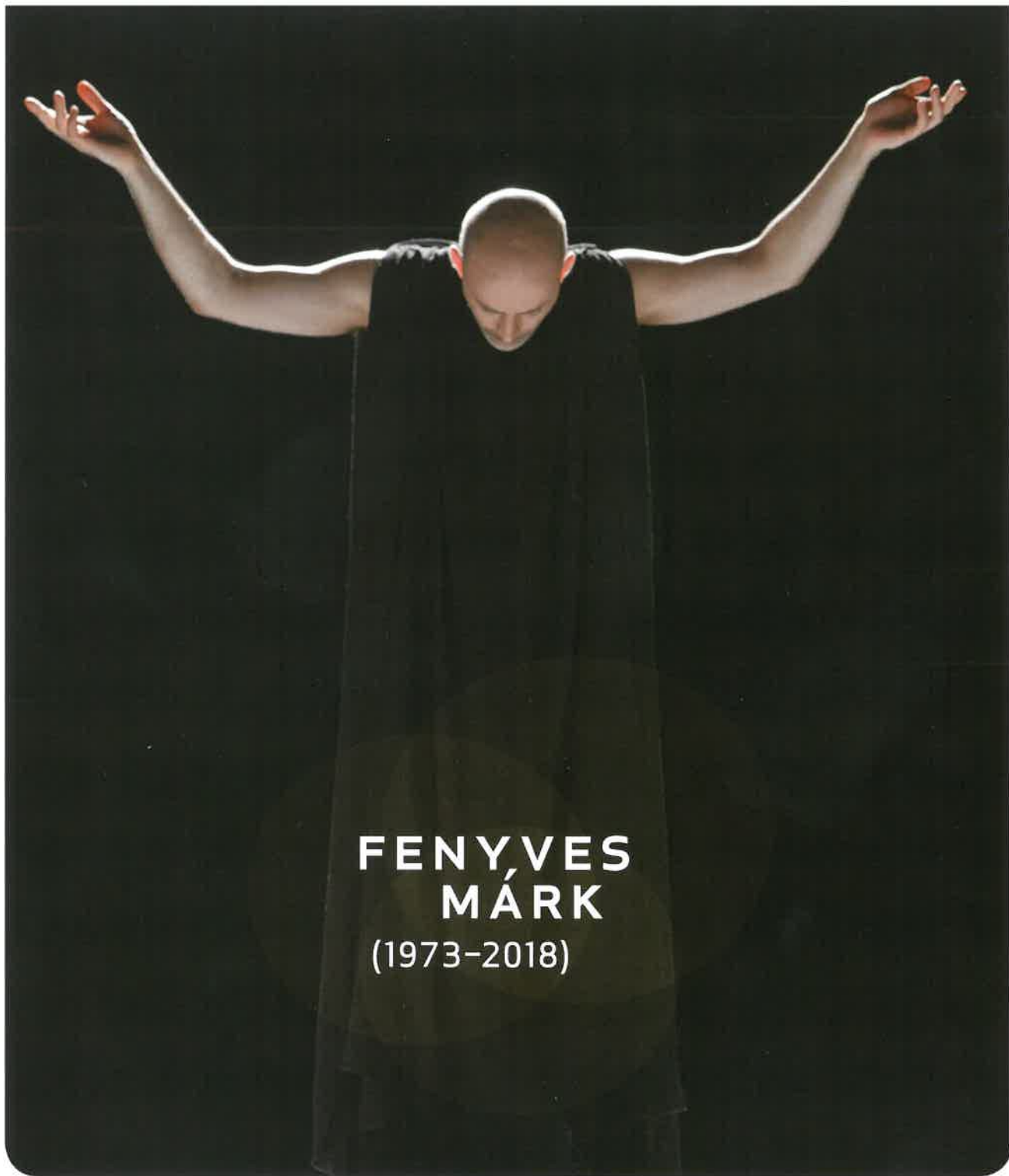
MAGYAR BRONZ ÉRDEMKERESZT
kitüntetésben részesült

DAJKA ILKA, a Magyar Nemzeti
Táncgyüttes táncművésze

HASZNOS DÓRA, a Bozsik Yvette
Társulat táncművésze

MRÁZ KORNÉLIA, a Magyar Nemzeti
Balettintézet balettmestere

VATTAI DZSENIFFER, a Budapest
Táncszínház táncművésze

FENYVES MÁRK (1973–2018)

Fotó: Mészáros Csaba

Lehet, hogy csalódást fogok okozni annak, aki részletes, adatokkal pontosan dokumentált életrajzot vár itt ezeken a lapokon Fenyves Márkról, az önmagát legszívesebben orkesztésként meghatározó táncművész-teoretikusról. Ha a nevét beütjük a digitális keresőoldalak valamelyikén, kellőképpen szolgál ilyesmivel – nekem kolléga, barát és bizonyos értelemben harcostársi mivoltom révén más a kötelességem.

Nem támasztom tehát alá adatokkal a zalai fiú útját a Pécsi Művészeti Gimnázium képzőművészeti tagozatától az Iparművészeti Főiskoláig, majd azokat a tanulmányait, amelyek a tánc felé orientáltak, hogy aztán dokumentálva felsoroljam kiadványait, kiállításait, cikkeit, előadásait, szerepeit és rendezvényeinek végeláthatatlan sorát.

Álljon itt az, ami számunkra Fenyves Márkból egyedi és megismételhetetlen, ami nem csupán a hiány és a gyász érzését ébreszti

fel bennünk újra és újra, hanem egyszermind a jövőbe is mutat, mert példával szolgál mindnyájunk számára.

Különleges érzékenységének köszönhetően a képzőművészeti tevékenységgel csaknem párhuzamosan fejlődött a másik művészeti ág, a tánc, de a zene iránti nyitottsága is, és ebben természetesen a lehetőségei is szerepet játszottak annyiban, amennyiben a pécsi iskolában a képzőművész-, táncművész- és zenésztanulók egy fedél alatt szemlélhették, tapasztalhatták meg egymás tevékenységét, s a kollégiumban vagy a szünetekben együtt töltött szabadidő, a közös programok éppúgy előmozdították ezt, mint egyes előadás-látogatások. Nem véletlen tehát, hogy Márk útja képzőművészként is a színház felé vezetett: az Iparművészetin is a jelmezkészítés, az előadói testek számára alkotható vizuális világ érdekelt, e téren képezte magát tovább, s közben tevélegesen is bekapcsolódott a tánc, a mozgás világába.

Különös egybeesések láncolata (készarva nem a véletlen szót alkalmazom) kellett ahhoz, hogy éppen az a világ vonzza leginkább a tánc területén, amely az ő serdülő korában – a rendszerváltás környékén – különös „félhomályban”, a felejtés és újraéledés mezsgyéjén létezett...

Az, hogy az „Iparon” Tatai Mária (Mirkovszky Mária egyik legjelentékenyebb tanítványa) révén az orkesztika egy formájával találkozott, erősen befolyásolta a folytatást: örök lelkesedése és kíváncsisága buzdította arra, hogy még többet tudjon meg minderről. Még „elcsíphette” Berczik Sára óráit, s mindazokét, akik a rendszerváltás környékén még fellelhetők és aktívak, vagy ideiglenesen – akár gyakorlati, akár elméleti síkon – aktivizálhatók voltak; E. Kovács Évától Szöllősi Ágnesig. A mozdulatművészet mélyreható megismeréséhez azonban Dienes Gedeonnal való találkozása segítette hozzá. A mozdulatművészet egyik legnagyobb alakja, az úgy művészi, mint tudományos tevékenységében korszakalkotó Dienes Valéria fia gyermekként és ifjúként maga is táncolt, majd magasan kvalifikált többdiplomás nyelvész, jogtudós, táncörténetész és tanár lett. Ez az a szakmai kapcsolat, amely Fenyves Márkot arra a pályára állította, amelyen egészen egyedülálló eredményeket mutatott fel, olyan tevékenységgel, amelyet generációjából rajta kívül senki más. Dienes Gedeon nem csupán édesanyja szellemi és tárgyi, valamint írásos hagyatékát adta át neki, nem csupán egy mozdulatművészeti módszert segített rekonstruálni, elemezni, értelmezni és továbbadni, és nem csupán muzeális értékeket hagyományozott a fiatalabb generációknak, hanem osztozni lehetett vele abban az értelmiségi szemléletmódban is, amellyel nem vagyunk elkényeztetve e pályán, s amelyre óriási szükség van, ahogyan mindig is volt, vagy lett volna...

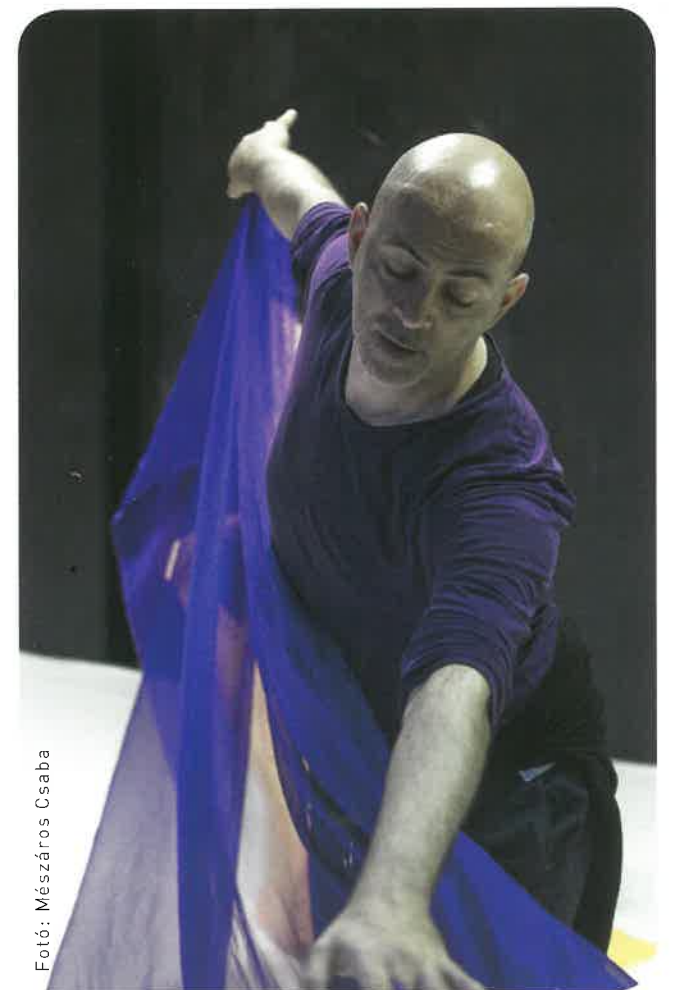
Az ugyanis, hogy Márk kutatásai és rekonstrukciói alapján már úgy tanította – élete utolsó pillanatáig – az orkesztikát, mintha nem is szenvedett volna ez a terület egy 40-50 évnyi kihagyást, és az, hogy ezzel párhuzamosan könyvek, dossziék, füzetek és internetes linkek között kutatott minden szabad percében a táncörténet, majd egyre inkább egy szélesebb értelemben vett kultúrtörténet minden egyes új adaléka után – elsősorban ennek az örökségnek köszönhető. Persze rögtön hozzá kell tenni: az ő – már említett – gyermeki kíváncsiságának, lelkes, akadályokat nem ismerő szenvedélyességének, összefüggéseket kereső intelligenciájának is.

És még valaminek. Minden lebegő, szenvedélyesen kíváncsi, örökké szárnyalni vágyó és a kockázatokkal, lehetséges kudarccal csak másodsorban számoló lélek mellé kell valaki, aki úgy partnere ebben, hogy óvatosan segíti, hátteret biztosít ezeknek a szárnyalásoknak, úgy a „felszállások”, mint a „földre szállások” idejére. Pálosi István az, aki több mint 20 éve állt mellette minden szerepvállalásában. Úgy táncművészként (e téren egymást is inspirálták, hiszen István a képzettségénél fogva balettművész, a Folkwang Hochschulén kapott impulzusokkal, aki aztán így az orkesztikát is megtanulta, ily módon gazdagítva egymás készségi tárákat), mint a közös programok, projektek bonyolításában, vezérlésében. Márk ötleteit gyakran – kissé mindig a „takarásban” maradván – István terelte a megvalósíthatóság medrébe. Előadások, fesztiválok, versenyek, kiállítások, a rengeteg szakkönyv kiadása, fotóworkshop, tánckurzusok télenyáron, ez az aktivitás huszoneve két ember műve volt. Elképzelhetetlennek tűnik most, hogyan lehet ezt a példa nélküli szimbiózist ezután valahogyan, valami más móddal kiváltani. Fenyves Márk emlékének és kettejük óriási teljesítményének azonban tartozunk

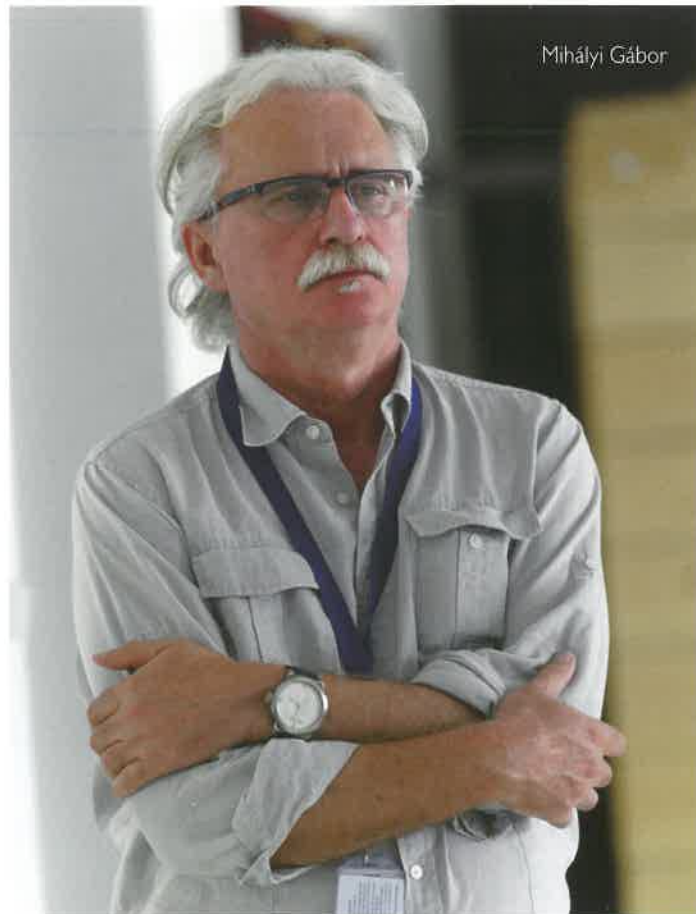
azzal, hogy mégis megpróbáljuk elképzelni. Márk most éppen azon a területen hagyta félbe tevékenységét, amelyet senki más nem tudott úgy, mint ő: az ő belülről is megélt tánc- és kultúrtörténeti feltárásaiban és feldolgozásaiban. Doktori disszertációja majdnem készen, a Múcsarnokba összel tervezett életreform anyag előkészítésében is ott maradt a hiánya – és a lelkes tanítványok, akik a táncörténet órákon (is) várták a tanévkezdéssel az ország különböző művészeti szakképzéseiben...

Még egy fontos oldaláról nem beszéltem: a táncosról. Talán mert ehhez a mivoltához fűznek a legszemélyesebb élményeim, ezt az alakját ismerem szó szerint testközelből, ez tesz talán a legszomorúbbá, de szépsége miatt ez is emel fel. Arról a testről/lelekről/szellemről, amely ott állt a színpadon (vagy bármilyen térben: a szabadban, kiállítóteremben és így tovább). Bármit tett is, mozgott vagy sem, ült vagy feküdt akár; nagy ívű mozdulatokkal lendült vagy apró kézmozdulatokat tett csupán: egy jelenség volt, nézni kellett. A 7 főbűn próbái jutnak eszembe: persze, hogy megalkotta a mozdulatokat, és be is tanította nekünk, 7 táncosának, de a sokadik kísérlet után is meg kellett állapítsam: azok a gesztusok soha, egyikünkön sem tudnak úgy „szólni”, ahogyan belőle áradnak a lehető leginkább magától értetődőbb módon. Tanúskodjanak róla, a táncosról a képek (is), vigasztaljon minket, itt maradtokat ez a sajátos szépség. Fenyves Márk szárnyalásai segítsenek minket túlélni, sőt talán tovább szárnyalni. Hátha sikerül valamennyire.

Lőrinc Katalin, 2018. augusztus

Fotó: Mészáros Csaba

Mihályi Gábor

A szakmaiság mindig felülírta a politikai megfelelést

Mihályi Gábor a 70 éves szervezet eredményeiről, terveiről és a jubileumról

JELENTŐS BERUHÁZÁSOK, ÚJ TÁRSULATOK, PÁLYAKEZDŐKET SEGÍTŐ TÁMOGATÁSOK – A HETVEN-ESZTENDŐS MAGYAR TÁNCMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK ELNÖKE, MIHÁLYI GÁBOR ÚGY VÉLI, A KORMÁNYZAT MOST JOBBAN FIGYEL A TÁNCMŰVÉSZETRE. A SZERVEZET A KÖVETKEZŐ IDŐSZAKBAN A TÁMOGATÁSI KERETÖSSZEGEK MEGEMELÉSÉT SZERETNÉ ELÉRNI, ÉS TOVÁBBRA IS HANGSÚLYOSAN FOGLALKOZIK A SZAKMAI NYUGDÍJ, VALAMINT AZ ÁTKÉPZÉS KÉRDÉSÉVEL. MIHÁLYI GÁBOR TERMÉSZETESEN EGYÜTTESÉNÉL, A MAGYAR ÁLLAMI NÉPI EGYÜTTESNÉL FOLYÓ MUNKÁRÓL, A KÖVETKEZŐ ÉVAD BEMUTATÓIRÓL IS BESZÉL, VALAMINT ARRÓL, HOGY A MŰPÁBAN AZ ÁLLAMI LETT AZ ÉVAD TÁRSULATA.

Péli Nagy Kata interjúja | Fotó: Mészáros Csaba

Hetven évvel ezelőtt, 1948. február 28-án tartotta első alakuló ülését a Magyar Táncszövetség, a jelenlegi Magyar Táncművészek Szövetségének elődszervezete, amely erőteljes pártállami nyomásra jött létre egy olyan időszakban, amikor szinte kötelező volt valamennyi szakmacsoportban „hivatásos” érdekvédelmi szervezetet létrehozni. Mennyit változott azóta az MTSZ érdekvédelmi szerepe és mozgástere? Milyen hatékonysággal képes képviselni ma a táncművészeket, miért éri meg belépni ebbe a szövetségbe?

Az alapításkor egy direkt politikáló országban természetes volt, hogy az új szervezetre is központi nyomás irányult. Látva történelmünket, azt kell mondjam, ez azért nagy erővel nem érvényesült. A szakmaiságnak mindig sokkal nagyobb ereje volt, mint valamiféle politikai megfelelésnek. Aztán jött a rendszerváltás, amely felszabadította az országot, a lelkeket, a szervezeteket, és azt gon-

dolom, hogy jelenleg is szakmai alapokon állunk és tesszük a dolgunkat. Hogy mennyire sikeres a szövetség? Azt gondolom, hogy ezt mindenki a saját szempontjából vizsgálja. Volt olyan közgyűlés, amikor azt mondtam, hogy a helyzetünk a félig tele vagy félig üres pohár esete: akiknek sikereik vannak, azoknak félig tele van a pohár, akiknek a hétköznapi problémái adódnak, azok úgy vélik, tehetne többet is a szervezet. Úgy gondolom, hogy bizony néha valóban tehetne többet a szervezet, de ez a kultúrpolitika függvénye. Amikor a kormányzat jobban figyel a táncművészetre, akkor az egész szakma sikesebb. Most ilyen a helyzet.

Milyen jelei vannak ennek?

Nézzük a beruházásokat: hamarosan megépül egy 21. századi, fantasztikus táncszínházi épület, átadás előtt áll a megújult Budai Vigadó, bővült az NKA táncművészeti kerete, ott az Imre Zoltán

Program, amely fiatal táncosoknak nyújt támogatást, 2017 februárjában egyetemmé vált a Táncművészeti Főiskola, egy évvel később pedig átadták az intézmény új épületrészét. Az odaítélhető egyik legfontosabb szakmai elismerés, a Harangozó-díj évi kettőről háromra emelkedett, és hallani olyan híreket, hogy kormányzati szándék szerint emelkedhet a középdíjak száma is. Már szinte minden színházi társulat mellett működik tánckar, alakulnak új együttesek is, legutóbb az idén áprilisban Székesfehérváron, Egerházi Attila vezetésével a Székesfehérvári Balett Színház, még hozzá erős városi önkormányzati támogatással. A balettművészi életjáradékot 2017 elejétől sikerült kiterjeszteni további együttesekre, s táncművészeti életjáradékká alakult. Azt tapasztaljuk, hogy a táncművészet politikai támogatási hajlandósága növekszik, s vélhetően ennek az az oka, hogy a műfaj jelenleg nagyon prosperál. Ha megnézzük egy színházi előadást, szinte alig van olyan, ahol ne jelenne meg a színpadon valamiféle mozgás, mintha a szó ereje nem volna elég a rendezők számára, szinte kívánják ezt a nonverbális és sok minden kifejezésére alkalmas művészetet.

Ezek az eredmények, amelyeket felsorolt, valóban lenyűgözők, de melyikben volt valóban szerepe a szövetségnek?

Szinte mindegyikben. Amikor értesültünk arról a félelmetes hírről, hogy a Nemzeti Táncszínháznak ki kell költöznie a Várszínház épületéből, és egyáltalán nem volt biztos, hogy cserébe kap egy másik székházat, a szövetség teljes erejével odaállt mellé. De ugyanígy az életjáradék kérdésében vagy az Imre Zoltán Program beindításában, azokban, amiket eredményként felsoroltam, nem volt olyan, amelyben ne lett volna részünk.

Mennyit számítottak a személyes kapcsolatok? Hiszen például az életjáradék kiterjesztését nagyban elősegítette

Novák Ferenc Tata közbenjárása és tekintélye a kormányzati döntéshozóknál. Mennyire döntő ma az, hogy ki kit ismer? Vagyis a szervezet mint testület eljut valameddig, és utána már a kapcsolati rendszernek kell besegítenie?

Természetesen fontos, mint az élet minden területén, az ismeretség, a bizalmi viszony, hiszen az segíti a szakmai érdekek átvitelét. Az elmúlt években többször változott a kultúráért felelős kormánytag személye, mi pedig a lehető leggyorsabban igyekeztünk felvenni vele kapcsolatot, és vélhetően volt mire támaszkodnunk. Nem annyira a személyesen létrehozott teljesítményünkre gondolok, persze az sem ártalmas – Kiss János már régóta vezető a Győri Balettet, ami kiválóan működik, s én is teszem a dolgom a Magyar Állami Népi Együttes élén –, de azt hiszem, hogy nem ez, hanem az egész táncművészet által létrehozott magas színvonalú szellemi és kulturális teljesítmény számít. Ezek segítik a tárgyalásokat és a kéréseink meghallgatását.

Van respektje például egy Kossuth-díjnak? Mondjuk egy miniszteri vagy államtitkári találkozó kérésénél?

Azt gondolom, hogy igen, hiszen Kiss János, Novák Ferenc, Bozsik Yvette, Zsuráfszky Zoltán, Szakály György sokat tesz a táncművészet érdekében, és ennek az egyik generálójá az, hogy megfelelő elismerésben részesültek.

A szövetség a feladatai közül most mire koncentrálna leginkább?

A nemzeti, a kiemelt és a pályázatos kategóriában működő társulatok számára szánt központi támogatási keret kevésnek bizonyul. Nem érvényesül a törvény szándéka, hogy az arra alkalmas együttesek kerüljenek magasabb kategóriába, tehát a pályázatosból a kiemeltbe, majd a nemzetibe. Volt olyan együttes az elmúlt

”

Amikor értesültünk, hogy a Nemzeti Táncszínháznak ki kell költöznie a Várszínház épületéből, a szövetség teljes erejével odaállt mellé. De ugyanígy az életjáradék kérdésében vagy az Imre Zoltán Program beindításában, azokban, amiket eredményként felsoroltam, nem volt olyan, amelyben ne lett volna részünk.

”

években, amely minden szempontból alkalmas volt arra, hogy a kiemeltek közé kerüljön, már volt előkészített önkormányzati szerződése is, de azt javasoltuk, hogy ne tegye, mert a keret zárt, és ha abba belép egy újabb szereplő, akkor az összes többit büntetjük, mivel kevesebb lesz a pénz. Tehát el kell érni, hogy megemeljék ezeket a kereteket, hogy az együttesek fejlődését elősegítsük. A másik nagyon fontos feladat, amellyel kapcsolatban már komoly munka folyik, az az életpályamodellel részeként a szakmai nyugdíj és az átképzés kérdése.

Ezzel kapcsolatban már rendeztek nemzetközi konferenciát, benne van a Nemzeti Táncprogramban, akadnak jól működő külföldi modellek. Van ebben előrelépés?

A terveink ott vannak a minisztérium asztalán. Fekete Péter személyében új államtitkár érkezett a kultúra területére, reménykedve várjuk nemcsak a kultúrához értő, hanem a menedzser szemléletét is. Már az első kapcsolatfelvételen túl vagyunk, ahol szóba került az átképzés kérdése is, reméljük, hogy az előttünk álló egy-két évben sikerül előrelépni, hiszen ez nagyon fontos.

A szövetségbeli munka sok energiáját elviszi. Társulatvezetőként mire készül az új szezonban?

Valóban sok a feladat az MTSZ-ben, de nagyon jó társaim vannak. Kiss János zseniális minden szempontból, és jól kiegészítjük egymást. A háttérben Szalay Tamást kell megemlítenem, aki titkárként nagyon sok munkát végez, és ott van mögöttünk egy elnökség, amelybe legutóbb fiatalok is érkeztek, akiknek az aktivitását nagy örömmel látom. Így aztán az energiáimat az Állami Népi Együttesre is tudom fordítani, amit nagy örömmel teszek. Immár 36 éve vagyok az Állami tagja, felelős érte pedig lassan 20 esztendeje. Nagyon szép év van mögöttünk és egy még szebb évad vár

ránk, büszke vagyok arra, hogy a Müpa, a világ egyik legfontosabb kulturális intézménye a következő időszakra a MÁNÉ-t választotta az évad együttesének. Három bemutatónk lesz, az első október 31-én a Fesztivál Színházban Liszt: Mozaikok címmel. Bartók és Kodály után ő harmadik géniusza a magyar zene történetében, akinek a művészete felé fordulunk. Elsősorban olyan műveket kerestünk tőle és kortársaitól, amelyek illenek az együttes ars poeticájához. Közreműködik még a Szent Efrém Férfikar és Farkas Gábor zongoraművész, valamint Liszt nagyobb lélegzetű hangszeres műveinek előadásában a MÁNÉ zenekara. Nagy izgalommal készülünk három fiatal koreográfustársammal, ifj. Zsuráfszky Zoltánnal, Ágfalvi Györggyel és Orza Calinnal. A Bartók Teremben december 21-én egy Csodaváró betlehemes előadást állítunk színpadra. Ezt még nagyobb izgalommal várom, mivel soha nem készítettem gyerekdarabot, maga a téma is óriási felelősséget ró az emberre. Kocsis Rozi, a győri Vaskakas Bábszínház igazgatója a dramaturg, két alkotótársam Kocsis Enikő és Fitos Dezső, a zenei feladatokért pedig Pál István Szalonna lesz a felelős. Nagy látványt és varázslatot tervezünk, egy gyerekkorus, mint az angyalok kara, fog megszólalni. A harmadik bemutató pedig május 10-én lesz Ezerarcú délvidek címmel. Ezzel szinte körbeérünk a Kárpát-medencén, hiszen a Kincses Felvidék, a Megjédezett Kárpátalja és az Örök Kalotaszeg után a délvidekre tekintünk mint szellemi-folklorista forrásra, ahol a magyar mellett az ott élő nemzetiségek tánc- és zenekultúrája is megjelenik, ugyanazzal a szellemiséggel, amit az Állami Népi Együttes az előbb említett előadások esetén is képviselt. Tehát nem múzeumi tárlatbemutató, hanem egy ma élő, organikus, a kortárs és a modern színház minden eszközét felvonultató produkció lesz, amelynek fő felelőse Kocsis Enikő és Fitos Dezső.

15 ÉVES A PR-EVOLUTION DANCE

Fotó: Kővágó Imre

Az együttest 2003-ban a világhírű londoni Rambert Dance Companyból hazatért Kun Attila alapította, vezette, majd tőle 2008-tól Nemes Zsófia, aki addig a Szegedi Kortárs Balett szolistája volt, vette át és újította meg. Ezen időszak alatt több mint 50 bemutatót, mintegy 500 előadást láthatott a közönség, és 200 táncművész dolgozott az együttesrel.

Mi mással ünneplhetné fennállását egy együttes, mint egy retrospektív fesztivállal. Október 25. és 28. között a Bethlen Téri Színház ad otthont az ünneplésnek, és egy fotókiállítás mellett minden este más előadás várja az érdeklődőket.

Október 26-án a Fringe Fesztivál díjazottja, a Blue men, illetve az ...és fehér című előadás lesz látható. Október 27-én Leo Mujic munkája is színpadra kerül, amely Kodály művének átíratára készült, Szirtes Edina Mókus tolmácsolásában. A gyerekeknek szóló meséiből október 28-án Lúdanyó további meséi kerülnek színre, az előadás főszereplője Haumann Petra.

BUDAPEST TÁNCSZÍNHÁZ ITTHON ÉS KÜLFÖLDÖN

Fotó: Karáncsi Ágnes

A Budapest Táncszínház a 2018–2019-es évadot toszkánai vendégszerepléssel nyitja Jiří Pokorný (NDT) Doze című koreográfiájával, illetve Juhász Péter Boundless című darabjával. A társulat szeptember 30-án részt vesz a Millenárison rendezett NKA25 Táncpark című rendezvényen. Sággy Alexandra Csehov: Három nővér című koreográfiáját a Várkert Bazárban tekintheti meg a közönség október elején. A darabot az együttes Depo Stúdió színházában játssza tovább, színház-pedagógiai foglalkozások keretein belül. A társulatot ismét meghívták Réunion szigetére, aminek az év végén tesz eleget.

ÉVADKEZDÉS A GG TÁNC EGERNÉL

Mi már túl vagyunk az első izomlázon – kezdte az évadnyitó beszédet Topolánszky Tamás, a GG Tánc Eger tagozatvezetője, ugyanis egy héttel hamarabb kezdték a munkát, mint ahogy az ünnepélyes megnyitót megtartották. Izgalmas évadnak néz elébe a GG Tánc Eger: Új szerződötések, darabfelújítás, táncfesztivál, bemutatók. A 2018/2019-es évadtól Rovó Virág, a Magyar Táncművészeti Egyetem modern tánc szakán végzett táncművész és a spanyol Rayco Lacuona Suarez csatlakozott a társulathoz. A VII. Egri Stúdiószínházi Táncfesztivál keretein belül mutatják be a Játszóter: játék-szín-tér című, gyerekeknek szóló előadásukat.

2019 tavaszán Rapszodiák címmel a Gárdonyi Géza Színház Nagyszínpadán a Topolánszky Tamás által koreografált táncjátékot mutatják be.

Rovó Virág

Fotó: Nemes Róbert

OKTATÓI KINEVEZÉSEK A TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEMEN

A köztársasági elnök 2018. szeptember 1-jei hatállyal egyetemi tanárrá nevezte ki Fodorné Molnár Márta és Macher Szilárd főiskolai tanárokat. Miniszterelnöki határozattal főiskolai tanári kinevezést kapott Szurmayné Hortobágyi Gyöngyvér egyetemi docens.

BLACK TO SAY SILENCE – „SÖTÉT, CSÖND” GYÖRBBEN

Az első világháború befejezésének 100. évfordulója alkalmából készül Ángel Rodríguez koreográfus új műve a Győri Balett számára. A győri bemutató 2018. november 10-én lesz, a budapesti premier pedig november 21-én, amely-

nek a Müpa Fesztivál Színháza ad otthont. Az ember törekény lény, képes elveszni az ismeretlenben és jelentéktelenné válni. Olyan, mint csepp a tengerben. Boldogságát megtöri a hatalomvágy, az uralkodásért mindent feláldoz, csak hogy erősnek érezhesse magát. Az érzékelésünk eltorzul, nem látunk a sötét-ségtől, nem hallunk a csendtől. Ami számunkra fontos volt, hogy újra és újra átéljük, még akkor is, ha nem akarunk emlékezni. Megpróbáljuk legyőzni a pusztító szenvedést, megnyitjuk magunkat a remény felé, így talán építhetünk egy jobb világot.

BOZSÁNYI LILIÁNA ÉS SOMAI EDVIN, AZ MTE HALLGATÓI KAPTÁK A 2018-AS HAVAS FERENC-EMLEKDIJÁT

Ez az elismerés nem hasonlítható össze egy nemzetközi balettkonkurán első díjával vagy az évad táncosa kitüntetéssel. Ez egy emlékdíj, amelynek a rendeltetése is ez: az emlékezés. Tisztelet az elődöknek, lehetőség a jövőnek – ezekkel a szavakkal nyújtotta át a Csáki József által alapított Havas Ferenc-emlékdíjat Csizmadia Tamás az idei kitüntetetteknek. A Magyar Nemzeti Balett Alapítvány kezelésében lévő elismerés kuratóriumának tagja rajta kívül Kozmér Alexandra és Oláh Zoltán.

„Pedagógusként és művészként is hiszem, hogy mindenkiben, aki ezt a pályát választja, van valami értékes. Figyelmet, odafigyelést, segítő kezét próbálok nyújtani ezeknek a fiatal művészeknek, ahogy egyszer felém is nyúlt egy. Számomra ez nem csak az oklevélről, valamint a vele járó honoráriumról szól, és az eddigi visszajelzések szerint a díjazottaknak sem. Sokkal többről: róluk, rólunk. Egy biztos: számomra már azért a 12 mosolygós szempárért megérte, akik boldogan fogták kezükbe és zárták szívükbe Csáki József örökségét” – fogalmazott Csizmadia Tamás.

A SZERVEZET TÖRTÉNETÉT EDDIG MÉG NEM TÁRTÁK FEL KUTATÓK, A TÉNYEKET, ESEMÉNYEKET NEM DOLGOZTÁK FEL, A MÚLTJÁRÓL SZÓLÓ ISMERETEK TÖREDÉKESEK, RENGETEG A FEHÉR FOLT. NEM ISMERJÜK EGYEBEK MELLETT MEGALAKULÁSÁNAK ÉS MEGSZŰNÉSÉNEK, MAJD KÉSŐBB ÚJJÁALKULÁSÁNAK HÁTTERÉT, RÉSZLETEIT, AZ ALAPÍTÓK ÉS AZ EGYKORI VEZETŐK NEVÉT, A SZÖVETSÉG KORÁBBI KULTÚRPOLITIKAI ÉS SZAKMAPOLITIKAI SZEREPÉT. E HIÁNYPÓTLÓ TANULMÁNY MEGÍRÁSÁRA KÉRTE FEL A SZÖVETSÉG MAJOR RITA TÁNC-TÖRTÉNÉS-ZÁNC-KRITIKUST, A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM FŐISKOLAI TANÁRÁT. A TANULMÁNY AZ MTSZ TAGJAIT BEMUTATÓ MAGYAR-ANGOL NYELVŰ KIADVÁNY RÉSZÉKÉNT JELENIK MEG ÖSSZEL.

Részlet a tanulmányból | Fotók: OSZMI Táncarchívum

A Magyar Táncművészek Szövetsége az idei évben ünnepli első megalakulásának hetvenedik évfordulóját. A szövetség hosszú évtizedek óta képviseli a magyar táncszakma legkülönbözőbb működési formájú és műfajú táncgyűjtésének, alkotójának, szervezetének érdekeit, biztosítja és bonyolítja a kommunikációt a táncszakma és a felettes kulturális szervek között, közvetítő szerepet tölt be a szakmai intézmények és más művészeti ágak szervezetei között. Legfontosabb évtizedek óta betöltött funkciója, a művészeti érdekképviselet mellett, az utóbbi időben számos fontos kezdeményezés – egyebek mellett fesztiválok szervezése, szakmai nívódíjak kiadása, Tánc világnapi programok, gálaestek szervezése – elindítója is volt. Feladatai közé tartozott a kapcsolatok építése a külföldi társszervezetekkel, valamint a szakmai ismeretterjesztés elősegítése.

Legfőbb fóruma hosszú időn át a háromévenként megrendezett közgyűlés volt, amely egy-egy periódusra választotta meg az elnökséget. A szövetség küldetésének megfelelően gyakran rendezett tanácskozásokat az egyes társulatok vagy táncirányzatok értekelésére, esztétikai kérdések megvitatására. A tagság tájékoztatására kiadta periodikáit és évkönyveit (Külföldi Szemle, Táncművészeti Értesítő, Tánc tudományi Tanulmányok), kezdeményezte az Interbalett bemutatósorozatát és a Táncforum létrejöttét, előterjesztéseket tett művészeti díjakra. Kiépítette értékes szakmai archívumát (könyvtár, foto- és videógyűjtemény, kéziratár), amely 1988-tól a Magyar Színházi Intézet elkülönített részlegeként működik. A rendszerváltás hatására 1990-ben a Magyar Táncművészek Szövetsége is átrendeződött: föderatív szervezetté alakult, amely elsősorban koordinálási feladatokat lát el. A föderációt az

Arany Erzsébet, Ortutayné Kemény Zsuzsa, Bauer Lilla (1935), Szegedi Szabadtéri Játékok – Faust-főpróba

autonóm szakszövetségek, egyesületek, társaságok alkotják (balett, néptánc, modern tánc, társastánc, tudományos kutatás).

A szövetség története szorosan összefonódott a magyar kulturális és társadalmi élet elmúlt hetven évének történéseivel, korfordulókkal, kurzusokkal, kultúrpolitikai irányzatokkal. A következő visszatekintés ezeket az időszakokat szándékozik felidézni, és szeretné bemutatni azt a tevékenységet, amellyel a Magyar Táncművészek Szövetsége hozzájárult az elmúlt hetven év magyar táncművészetéhez.

AZ ELSŐ MEGALAKULÁS, 1948

Az 1940-es évek végére jött el a lehetőség, hogy a magyar táncművészet több területen is intézményesüljön. Hivatásos néptáncgyűjtések alakultak, néptáncgyűjtések indultak, szervezett formát kapott a táncoktatás, a balettművészet területén pedig a szovjet baletthagyományok formálták a budapesti Operaház balettgűjtésének repertoárját, valamint a társulat tánctechnikai és stílusbeli arculatát. Ezzel egy időben, és éppen a bekövetkezett radikális változások miatt, szükség lett tehát egy olyan szervezetre is, amely a szakma jeles szakembereit fogja egybe. Ez lett a Ma-

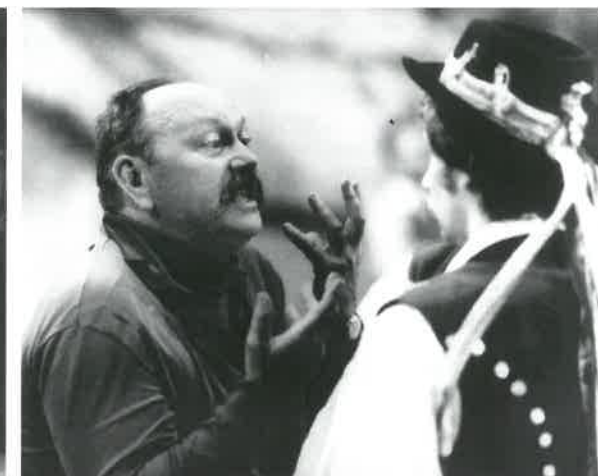
gyar Táncszövetség, amely 1948. február 28-án tartotta alakuló ülését. A szervezet hivatalos bejegyzése 1949-ben történt meg. A megalakult Magyar Táncszövetség elnöke Ortutayné Kemény Zsuzsa (a hivatalban levő miniszter felesége), alelnöke Berczik Sára, Lugossy Emma, Molnár István, Rábai Miklós, Szabó Iván, Szentpál Olga és Vitányi Iván, főtítkára Téri Tibor, titkára Merényi Zsuzsa lett.

A Magyar Tánc Munkaközösség (vezetője szintén Ortutay Zsuzsa volt), amely eddig is létezett és tánckutató munkát is végzett (a munkaközösség tagjai indították a Táj- és Népkutató Intézet keretében a magyar néptánc tudományos gyűjtését filmfelvevő géppel), a szövetség szakosztályává alakult.

„A szövetség pártutasításra alakult, a megszervezésére szóló megbízást Szántó Miklós, az MKP budapesti bizottságának kulturális osztályvezetője adta Térinek, 1947 őszén. Az új szerveződés azonban nem volt teljes körű: ahogy felölelte a néptáncosokat és a túlélésért küzdő mozdulatművészeket, úgy nem hívta fel csatlakozásra az operai balettet és a társastáncoktatókat. Mindez egyfajta baloldali, szektás szemléletből fakadt és később konfliktus

Szentpál Olga

Rábai Miklós

Molnár István

tusokhoz vezetett, bár a társastáncoktatók képviselőit később sikerült megnyerni Gyenes Rudolf és Kovács Klára közreműködésével. Térít az egyesült Magyar Dolgozók Pártja 1948. évi tagrevíziója során »ideológiailag képzetlennek« minősítették és kizárták a pártból, így főtítkári posztját is elvesztette. A szövetség 1949. január 9-én »újjaalakuló közgyűlést« tartott, a főtítkár Piklerné Pór Anna lett.

„A szövetség értesítőjeként funkcionáló új lap, a Táncoló Nép első számának címdalán, A táncmozgalom jövője című írásában, Losonczi Ágnes közzétette a szövetség küldetésnyilatkozatát. A Lenin-idézeteket is felvonultató szöveg a táncművészet fejlődését a táncmozgalmak számának ugrásszerű emelkedésével szemlélteti (1946-ban 110, 1947-ben 250, 1948-ban 400, 1949-ben 2000 csoport). A cikkirő az ötéves terv céljainak megfelelően összefoglalta a hazai táncélet fejlesztését szolgáló teendőket, köztük a táncosképzés intézményesítését...”

A táncszövetség 1948-as megalakulása azért is lehetett idősebb, mert léteztek már előzményei más művészeti területeken, illetve párhuzamos tevékenységgel is. Ilyen volt például az 1946 őszi alakult Magyar Szabadszínház Országos Szövetsége. Az országban a különböző műkedvelő művészeti ágakban csoportok ezrei dolgoztak, közülük sok kötődött politikai szervezethez vagy pártok ifjúsági szövetségeihez, de – az énekkari mozgalom kivételével – szakmailag semmilyen kerete nem volt tevékenységüknek.

Maguk a csoportok is igényelték a közös ügyek megtárgyalását, a kapcsolatok alakítását, de a szövetség létrehozását javasolta többek között a Szabadszínház Tanács is. Célja szerint a szabadszínházok szövetsége nemcsak a színházas, hanem minden amatőr művészeti mozgalom szakmai szervezetévé akart válni, de a színházas mellett a néptáncra kiemelten akart foglalkozni. Elnöke Muharay Elemér, főtítkára Szendrő Ferenc, alelnöke Kelemen Sándor és Kovács György, titkára Fenyő Rózi és Vitányi Iván volt. A szervezettel elsősorban a néptánc területén mutatkoztak közös elméleti és gyakorlati tevékenységi lehetőségek.

A Magyar Táncszövetség vezetésében hamarosan egyre inkább érezhető lett a mozdulatművészet képviselőinek dominanciája, amely feszültségekhez vezetett, hiszen az egyre erősödő balettművészet is szeretne volna érvényesíteni a saját érdekeit. 1951-ben tehát a Magyar Táncszövetség feloszlatta magát, ami után néhány évig újabb hasonló szervezet nem alakult. A néptáncművészet irányítása az 1951. január 1-jén alakult Népművészeti Intézetben folytatódott. A Táncoló Nép című lap 1950. október–decemberi száma közlése szerint: „A Népművészeti Intézet a Magyar Táncszövetség eddigi feladatkörét is átveszi.”

Ortutay Zsuzsa az 1949–50-ben néhány számmal megjelent Táncoló Nép után született magyar szaklap, a Táncművészet főszerkesztője lett.

KÖZÉP-EURÓPA TÁNC SZÍNHÁZ – 2018. ŐSZ

Mészáros Máté Insoundout című színelőadása, amelynek előadója és társalkotója Mádi László, 2018-ban elnyerte a Nemzetközi Monotánc Fesztivál fődíját. A díjnyertes produkció az évad kezdéseként az Egri Stúdiószínházi Táncfesztiválon, a Gárdonyi Géza Színházban vendégszerepel szeptember 17-én.

Anton Lachky, a Brüsszelben élő szlovák koreográfus először dolgozik együtt magyar társulattal, a KET számára készülő Special Society című kreációjának premierjét a Trafó Kortárs Művészetek Házában november 16-án láthatja a közönség.

Eryk Makohon, a Krakói Táncszínház művészeti vezetőjének Poly című alkotása lesz a Bethlen Téri Színházban megrendezendő Sissi Őszi Tánc-hét záróprodukciója november 23-án.

FÓKUSZBAN A KOREOGRÁFUSOK

► *Válogatás a XXVIII. Zalai Kamaratánc Fesztivál díjazott autentikus néptánc-koreográfiáiból 2018. szeptember 30., 19 óra, Hagymányok Háza színházterme (1011 Budapest, Corvin tér 8.)*

A színpadi néptáncművészet kiemelkedő koreográfusait fókuszba állító sorozatban ezúttal a legfiatalabb generáció műveiből láthatnak válogatást a nézők. A Zalai Kamaratánc Fesztiválon mindig is rangos elismerés volt díjat nyerni, sok, ma is emlegetett kiemelkedő koreográfia készült egykor „Zalára”. Ha valaki képet szeretne kapni a színpadi néptánc, illetve a néptánc ihlette színpadi tánc aktuális helyzetéről, nincs más dolga, mint megtekinteni egy-egy év díjazott koreográfiáit. Közreműködők egyebek mellett a Budapest Főváros Bartók Táncegyüttese, a Tabán Táncgyüttes, a Magyar Állami Népi Együttes Kamara Társulata, valamint a Magyar Táncművészeti Egyetem Társulata.

A PÉCSI BALETT A RÓMEÓ ÉS JÚLIÁVAL INDÍTTA ÚJ ÉVADÁT

Vincze Balázs művészeti vezető, koreográfus szenvedélyes és dinamikus táncnyelvre kelti új életre a világirodalom legismertebb szerelemspárjának meséjét. A társ-koreográfus Molnár Zsolt, a zeneszerző Riederauer Richárd és Charles Gounod. Címszerepben Matola Dávid és Karin Iwata.

Fotó: Rajna Richárd

Ősszel útra kelnek a Pécsi Balett táncművészei: szeptember végén a Szarajevói Balett fesztiválra utaznak, valamint a Nemzeti Táncszínház szervezésében valósul meg a Rómeó és Júlia budapesti bemutatója október 2-án a Műpában. Fellépnek a CAFé Budapest Kortárs Művészeti Fesztiválon Bernstein Candide-jában, amelyhez a koreográfiát Vincze Balázs készítette. Október végén pedig egyhetes orosz turnéra viszik a Carment. A pécsi közönség nagy örömeire feljuttítják a Diótörőt, amelyből hét előadást adnak advent idején és karácsonykor a Pécsi Nemzeti Színházban.

TÁNCÁRAMLÁS GYŐRBE

AKI ÉV KÖZBEN LEMARADT RÓLA, AZ EGY HÉT ALATT MEGNÉZHETTE AZ ELMÚLT ÉVAD TÁNC-TERMÉSÉT GYŐRBE, A MAGYAR TÁNCFESTIVÁLON. CSAKÚGY, MINT TAVALY, AZ IDÉN IS A LEGJELENTŐSEBB ALKOTÓK ÉS MŰVEK KAPTAK MEGHÍVÁST A RÉGIÓ RANGOS KULTURÁLIS RENDEZVÉNYÉRE. A SZERVEZŐK TÁNCÁRAMLÁS CÍMMEL ÁLLÍTOTTÁK ÖSSZE A PROGRAMOT, AMELY A VÁROS EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA 2023 PÁLYÁZATHOZ KAPCSOLÓDOTT.

Szöveg: Hézső István | Fotó: Szabó Béla

Kecskemét City Balett

A fesztivál nyitódarabja Velekei László PianoPlays című nagyszerű koreográfiai „áramlata”, amelyben nagyon érdekes, sokféle értelmezésnek is teret engedő, szokatlan képek tárultak elénk. Valóságos táncszilánkok, amelyek ragyogóan adták vissza a zenét. A darabot nem mindennapi módon Balázs János, a hazai és a nemzetközi zenei élet kimagasló zongoraművésze kísérte, és kétségtelenül hozzájárult a mű osztatlan sikeréhez. A színpad hátterében egy pódiumon finoman, nem tolakodva inspirálta a táncosokat. Tisztán érezhető volt, hogy az előadott Liszt- és Wagner-étűdök merre csábították, térítették a tánc alkotóját. Ez az egyfelvonásos mű rendkívüli lépésgazdagsággal, végig invenciózusan reagált a zene kínálta lehetőségekre, ami manapság ritka, mert az alkotók gyakran „lábtörőnek” tekintik a zenét. Velekei sikeresen elkerülte a „talaj menti” koreográfusok színpadi padlóhoz való görcsös ragaszkodását, koreográfiájában szinte áramlottak a ze-

néből táplálkozó táncmozdulatok. Nem hajtogatja az emberi testeket-origamiként, mint oly sokan itthon és külföldön. Táncai végig őrzik a két zenei óriás műveiben rejlő „táncos víziókat”. Velekei nemcsak egy tehetséges ígéret, hanem egy érett, komoly – akár mennyire is utálom ezt a ma oly divatos kifejezést – táncsináló. Legszívesebben azon nyomban megnéztem volna még egyszer a balettet, ha ez lehetséges lett volna. A Táncművészet idei második számában már született egy elemző recenzió a műről és egy mélyinterjú Balázs Jánossal, ennek ellenére fontosnak tartottam, hogy méltassam a Győri Balett ideai remekét.

A táncfesztivál sűrű programjában nem ritka, hogy vannak napok, amelyek három produkciót is kínálnak. Az első este záróelőadása a fél 10-es kezdésű Pirók Zsófia Én, Sally, táncolunk című műve volt. El kell árulnom bornírt műveletlenségemet, hogy Daniel

Brno Balett: Hattyú

Kijevi Modern Balett: Eső

Magyar Nemzeti Táncgyűttes: Kiegyezés/150

Keyes Az ötödik Sally regényét vajmi kevésbé ismerem. Pirók flamencóban „utazik”, de azért megpróbálta kortárs táncszínházi elemekkel átítani és a tánc nyelvén elmondani a cselekményt. Mindenesetre, amikor autentikus flamencót táncolt, azok voltak a legátütőbb jelenetek. A kellékbabák használata, a hisztériás rohamban való tombolás meglepő, a regény megértéséhez azonban nem kerülünk közelebb általuk.

A fesztivál második napján a Magyar Nemzeti Táncgyűttes Kiegyezés/150 című történelmi táncvaskaládja vonult el a nézők előtt, remek koreográfiával és színész-táncosokkal. A produkció a levert 1848-as forradalom képeivel, az aradi vértanúkkal indul, majd a kiegyezéssel folytatódik. A soknemzetiségű monarchia színes és változatos táncai vonulnak fel. A nagy „olvasztótéglének” ellenálló magyarok 1896-ban, a millenniumi ünnepségeken meg tudták mutatni kulturális függetlenségüket, amit a táncképek halatlatlan gazdagsággal prezentálnak a színpadon. Mesteri ötlet volt a fináléban megjelenő amatőr néptáncosok, hagyományörzők felvonultatása. Nagyon bennem maradt a sokszoknyás, idősebb asszonyok csoportja, akik láthatóan nem profi néptáncosok, de életük szerves része mindaz, amit előadnak. Az együttes tele volt jobbnál jobb táncosokkal, mégis hatalmas élmény volt látni menettáncukat, ez nagy húzás volt Zsuráfszky Zoltán rendező-koreográfustól. Vitatható? Igen, de hát minek vitatkozni a sikerről.

Emlékezetes marad a negyedik nap esti produkciója, a Kijevi Modern Balett első magyarországi fellépése. A nemrég alakult együttes nagyon merész és egyéni előadást tett a győri színpadra a két önálló darabban. Az első Ravel megunthatatlan műve, a Bolero volt. A koreográfus-rendezőt, Radu Poklitarut már megelőzte a híre. Nyilván már a társulat megalakulásához is bátorság kellett, hiszen Kijev egy nagyon erős, klasszikus balettel és okta-

tással büszkélkedő város, ezer ellensége is támadhat annak, aki újítani mer. A táncosokon látszott, hogy kiváló technikai képzésben részesültek. Poklitaru pedig megtalálta ehhez a maga stílusát. Se szeri, se száma a Bolerót színpadra állító alkotóknak, de olyan, aki ennyire bátran kerüli ki a zene buktatóit, csak nagyon kevés akad. A szakirodalomban felbukkan egy történet, miszerint a zeneszerző is Alzheimer-kóros lett. A muzikológusok – támaszkodva ideggyógyászok véleményére – ezzel a művel is igazolni vélik a betegség jelenlétét: Ravel ugyanis képtelen volt kikecmeregni az egyhangú ritmikai képlet vég nélküli labirintusából. Elég furcsa teória (más kutatások szerint bal agyféltekéje gyengülése nyomta rá a bélyegét műveire), de Poklitaru nem vett bele az útvesszőbe. A koreográfia erénye, hogy sikerült elkerülni az andalúziai manírokat mind a mozdulatokban, mind a jelmezekben. A táncosok hisztérikus nevetésben és misztikus ordításokban törnek ki, egészen a paroxizmusig, a vég pedig kimondottan groteszk.

A kijeviek másik darabja az Eső címet kapta. J. S. Bach zenéje különböző világzenékkal keveredik, ezt a bábeli nyelvi zűrzavart látattja a számos vicces mozdulatot is tartalmazó koreográfia. Házasársi veszekedést látunk, majd a régi szovjet esztrádműsorokat idéző pas de deux következik, aztán elkezdődik az esőjelenet. Valami kopogós anyag ömlik le a színpadra, a táncosok ernyőtáncba kezdenek. Vonatfűtő, bőröndök, erős szimbólumok. A 18 tagú együttes valami kimondatlan szomorúsággal néz szembe: velünk vagy a sorssal?

Meglepetés volt a fesztivál hatodik napján Sebestyén Bálint Antigónéja a Győri Balett előadásában. Szophoklész nehéz kérdéseket tesz fel az alapműben, amelyeket táncban nem könnyű megválaszolni. Az alkotó multitehetségét dicséri a darab zenéje, amelyet szintén ő komponált, s nem is volt rossz. Nagy segítség

a táncosok hite, profizmusa, a nagyon jó díszlet, a jelmezek, ezek is Sebestyén-alkotások, de nem Bálinté, hanem Ákosé. Testvér, rokon? Nem tudjuk. Az előadás helyszíne a Vaskakas Művészeti Központ volt, a viszonylag kis színpad jót tett az intim jeleneteknek. A közönség vevő volt erre a nagyon átgondolt produkcióra. Az előadás mentora Velekei László, tehát Győrnek már „két igazi koreográfusa” is van.

A nagyszínpadon a fesztivál kiemelt rendezvénye a szombati Európai Gálaest Áramlás című előadás volt. Egy klasszikus balettel indult, a Paquita-szittel, igaz, egy kicsit lekopaszítva. Jó lett volna legalább a három női variációt és a pas de deux-t látni. A két főszereplő: Nagy Mirtill Kira, a Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola és Szakgimnázium növendéke, valamint Engelbrecht Patrik, a Győri Balett művésze. Mindketten ígéretes tehetségek. A gála nagyon különböző kvalitású műveket és táncosokat vonultatott fel. Volt együttes St. Pöltenből, koreográfusuk Renato Zanella, és láthatuk az EgriBiancoDanza Compagniát Torinóból, Beyond water borders című darabjukkal, némi humorral fűszerezve. Balettmesterük, Rafael Bianco szellemesen aknáztta ki a táncosok előnyeiket, s mi tagadás, a hátrányait is. A Kecskeméti City Balett Raveit hozott, méghozzá a Bolero-t, Motívum címmel, koreográfusuk, Barta Dóra már folyékonyabb táncokat komponált. Nagy sikere volt a Brno Balett táncosának, aki a Haldokló hattyúval lépett fel, de nem Saint-Saënsra, hanem Csajkovszkijra komponálta művét a koreográfus, Mário Radačovský. A férfi táncos Thoriso Magongwa hihetetlen tánctechnikával és őszinteséggel adta elő a művet.

Az utolsó nap a Kisfaludyban hozott inycenséget a Duna Táncműhely által előadott Körtánc című darab, amelyhez Kornis Mihály a szocialista rendszer utolsó időszakában íródott drámája adta az alapot. A nézők megszeppenve ülték körbe a kör alakú porondot. Juhász Zsolt a koreográfusok több generációját is összehozta erre a produkcióra, a nem egyforma táncstudású társulat tagjai kifejezőeszközökben és életkorban is nagyon különbözők voltak. Sztárfellépőjük, Lőrinc Katalin jelenléte sokban hozzájárult az est sikeréhez.

A fesztivál állandósult társrendezvénye immár négy éve a Gyermek Táncfesztivál, amelynek szinte minden előadása osztatlan sikert aratott. Kiemelendő a Bozsik Yvette Társulat ragyogóan megoldott Cizmás Kandúrja, címszereplője a gyereksereg kedvence is volt. Az idei Arany Babot, vagyis a gyermeknézők szavazata alapján kiosztott elismerést a Pécsi Balett előadása, a Hófehérke és a hét törpe kapta.

A rendezvény alatt a színház Csillárszintjén Pina Bausch wuppertali táncszínházának hagyatékából összeállított kiállítás volt megtekinthető, amit a csodaképpen a Petőfi Irodalmi Múzeum és az OSZMI Táncarchívum tulajdonába jutott fotók és plakátok alkottak. A két kurátor, Halász Tamás és Varga Andrea, a táncarchívum két kitűnő munkatársa, valamint szakírók, szerkesztők, muzeológusok nagyon jó kamarakiállítást raktak össze.

Csak gratulálni lehet ehhez a mamutméretű, ambiciózus, egyhetes szezonhoz. Noha azon a héten kezdődött a futball-világbajnokság, a nézőtérén nagy számban voltak férfi nézők is. Ez azért sokat mondhat azoknak, akik a táncművészetet szinte csak „women only” műfajnak tekintik.

Pécsi Balett: Hófehérke és a hét törpe

FESTIVÁLON 2 – KERESD A TÁNCOT!

AZ ÁRAMLÁS TÉMÁJÁT HÚSZPERCES PERFORMANSZOK KERETÉBEN DOLGOZTA FEL HÉT ALKOTÓ, ILLETVE ALKOTÓI KÖZÖSSÉG, PRODUKCIÓIKBA PEDIG A FESTIVÁL EGY-EGY NAPJÁN CSAK AZOK PILLANTHATTAK BELE, AKIK A VÁROS MEGHATÁROZOTT SZEGLETÉBEN VIZUÁLIS KÓDOKAT RÖGZÍTETEK TELEFONJUKKAL. EZEKET EGY SPECIÁLIS APPLIKÁCIÓ LETÖLTÉSÉVEL AKTIVÁHATTÁK.

A TÁNCVADÁSZAT ILY MÓDON NEMCSAK IZGALMAS NÉZŐÁRAMLÁST INDUKÁLT AZ UTCÁKON, HANEM NAPJAINK LEGINNOVATÍVABB INFOKOMMUNIKÁCIÓS MÓDSZERÉVEL AKTIVIZÁLT ÚJ ÉRDEKLŐDŐKET.

A FESTIVÁLON 2 ELŐADÓMŰVÉSEI VOLTAK: NAGY EMESE, GULYÁS ANNA, FRIGY ÁDÁM, RÉTI ANNA, AZ INVERSEDANCE FODOR ZOLTÁN TÁRSULAT, A MISKOLCI BALETT ÉS A KULCSÁR NOÉMI - TELLABOR.

Az istenek által megirigyelt boldogság

Enrico Morelli: Orfeusz + Euridiké – Szegedi Kortárs Balett, 2018. június 27.,
Nemzeti Táncszínház, Múpa Fesztivál Színház

A MODERATO CANTABILE ÉS A MENYEGZŐ UTÁN, ORFEUSZ + EURIDIKÉ CÍMMEL HARMADIK DARABJÁT KÉSZÍTETTE EL A SZEGEDI KORTÁRS BALETT SZÁMÁRA AZ OLASZ KOREOGRÁFUS, ENRICO MORELLI. A MITOLÓGIAI, KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS ZENEI IHLETETTSÉGŰ DARABOT KIDOLGOZOTT ÉS FANTÁZIDÚS KOREOGRÁFIÁJA, KREATÍV TÉRHASZNÁLATA, PONTOSAN KÖVETHETŐ, DE A KONKRÉTUMOKTÓL INTELLIGENSEN ELEMELT, JELKÉPEKBEN GAZDAG TÖRTÉNETMESÉLÉSE IS KIEMELI AZ IDEI KORTÁRS TÁNCTERMÉSBŐL.

Szöveg: Pónyai Györgyi | Fotó: Tarnavölgyi Zoltán

Talán kissé elszoktunk a „szép” táncművektől. Azoktól, amelyek a lét elviselhetetlen reménytelenségének harsogása helyett, ha halkán és finoman is, de inkább az érzelmek erejéről, a hit és a bizalom lélekemelő hatásáról kívánnak szólni. Azoktól, ahol a szerelem ábrázolása nem egymás gyöttrésében, bántásában vagy a szexus hangsúlyozásában merül ki, hanem a szeretet és a vágy, a síron túl is megmaradó örök kötődés magasztossága sugárzik belőlük. Ahol a cselekmény és a szimbolikus mondanivaló nem egymást kizáró, hanem egymást feltételező fogalom és a tragikus végkifejlet sem letaglózó, hanem reménységgel tölt el. Ahol nyers, félbehagyott kortárs felütések vagy laza elrajzoltág helyett az alkotó rendesen, esztétikusan végigkoreografálja a mozdulatsorokat. Enrico Morelli darabja az ilyen ritka művek közé tartozik.

Már eleve a témaválasztás jelzi, hogy a koreográfus nem tette alacsonyra a mércét, hogy valami bevált, közhelyes hangulat, futó impresszió vázolója helyett hajlandó egy konkrét, ugyanakkor szimbólumokban gazdag mitológiai történetet és annak mögöttes dimenzióit kibontani a darabjában. Hogy bízunk annyira a né-

zőben, hogy az ismeri és értékeli a mítoszt, vagy ha nem, akkor bízunk annyira magában, hogy el tudja neki mondani, úgy maradva a „tényeknél”, hogy közben képes gazdagítani azokat saját, egyedi művészi megfigyeléseivel és koreográfiai vízióival.

A darab két részre tagolódik, az alkotó Euridiké halálánál tart szünetet. Dramaturgiailag ettől az első rész (a boldog, gondtalan szerelem ábrázolása) kissé ugyan elhúzódik, sőt a mozgásanyag egyes pontokon önméltlésekbe bocsátkozik, de a döntés érthető, hiszen valóban itt logikus megállítani a cselekményt. Az első részt a két címszereplő egymásba feledkező, egymásért élő szerelmének ábrázolása, szinte földöntúli mámoruk és a hozzájuk kapcsolódó, egyéb boldog lények táncban való bemutatása dominálja. (Mint mondják, éppen az ilyen különlegesen nagy boldogságot szokták „megirigyelni” az istenek, és itt pont valami ilyesmi történik.) A második rész (az alvilág) történései sokkal sűrűbbek és – köszönhetően az újonnan belépő szereplőknek – fel is élénkül a cselekmény. A mű összességében végül nem nyúlik túl hosszúra, mivel a koreográfus a darabot Euridiké alvilágba való kényszerű

” A táncosok technikai teljesítménye egyénileg és csapatban is egyenletesen jó, színészilag is megvan az illúzió: a látottak alapján él a remény, hogy a klasszikus balettszínpadunkon már csak nyomokban felsejlő figurateremtő ábrázolásmód tartósan átmentődik a kortárs előadásokba ”

visszatérésénél lezárja. Orfeuszt a végső búcsú pillanata után magára hagyjuk, és a mítosz további történéseit már nem látjuk. A cselekmény így egységes, szépen lezárt és kompakt marad.

Orfeusz vonatkozásában a koreográfus szerencsére megkíméli a táncost (és áttételesen a nézőt is) attól, hogy a főhős rendre lantolni kényszerüljön. Nem erőlteti a hangszert mint a hősök attribútumát, ettől függetlenül is kiválóan képes őt ábrázolni – hiányérzetünk sincs emiatt. Orfeuszt nem ítéli meg vagy el, inkább a hős rendkívül erős belső motivációjának ábrázolására koncentrálna és saját művészi eszközeivel felidézni az utat, amit az végigjár. Így mi magunk vonhatjuk le a történet tanulságait. Euridiké – bár az első részben sokat van színen – inkább csak elszenvedője a történéseknek. Lényében és a figurájához kapcsolódó formanyelvben végig felsejlik a ragaszkodás és vágyakozás, de karaktere a történetnek megfelelően alapvetően passzív, beletörődő.

A koreográfus a főszereplők mellett kiválóan felismerhető, egyénített figurákat teremt táncban jelzésszerű gesztusokkal és a tér változatos használatával: Hádészt, Perszephonét, Szibillát vagy az alvilág révést, Kharont. Külön ki kell emelni a legjobbat, a felvilágosító leleményei megalkotott Kerberoszt, amelyet három táncos különleges, gomolygó, stilizált együttmozgásából „épít fel”. Szintén hangsúlyosak a táncos testekből a térben megalkotott gyönyörű szoborszerű építmények, amelyek egy-egy pillanatra kimerevítve itáliai reneszánsz műalkotások perspektivatobzódásait, kecses, táncos mozdulatokba merevített pózait, csoportozatait idézik. A koreográfia éppen ezeknél a nagyon egyedi, sajátosan

ötletes részekenél a legjobb, legeredetibb, minél inkább mellőzik a kortárs sablonokat, a látvány annál izgalmasabb, különlegesebb. A néző lelkesen várja, hogy ezekből újabb és újabb megoldásokat láthasson.

A kísérőzene montázs: az alkotó rendre váltogatja az instrumentális és énekes részeket. Érdekes módon az előbbiek jobban illeszkednek a koreográfiához, mert az van annyira erős és változatos, hogy ne kelljen róla énekszóval elvonni a figyelmünket. A szövegek bizonyára adnak pluszt a látványhoz, de ezeket nem érti mindenki, így pedig inkább csak zavarók, mert nem engedik, hogy tisztán a mozgásra koncentráljunk. Pedig az önmagában is elég intenzív és gondolatgazdag.

A táncosok technikai teljesítménye egyénileg és csapatban is egyenletesen jó, színészilag is megvan az illúzió: a látottak alapján él a remény, hogy a klasszikus balettszínpadunkon már csak nyomokban felsejlő figurateremtő ábrázolásmód tartósan átmentődik a kortárs előadásokba.

A kiállítás tekintve karakteresek a jelmezek, jók a maszkok és ötletesek a találmányok, belülről mozgatható nagy térelválasztó tömbök, amelyek gyors, gördülékeny átrendezésével jelezhető a folyópart, a liget vagy az alvilág egyes helyszínei.

Összességében a szegediek legújabb produkciója igényes, szépen kimunkált, a szó legnemesebb értelmében „beavatott” táncszínházi előadás.

Orfeusz: CZÁR GERGELY
Euridiké: TAKÁCS ZSÓFIA
Szibilla: WÉNINGER DALMA
Kharón: HORVÁTH M. GERGŐ
Kerberosz: HEGEDŰS TAMÁS,
VINCZE LOTÁR,
ARADI ZSOLT
Perszephoné: SZIGYÁRTÓ SZANDRA
Hádész: KISS RÓBERT
továbbá: BOCSI PETRA, NIER JANKA,
KOVÁCS ENIKŐ, TOKAI RITA, STÁRY KATA
Zene: SOQQUADRO ITALIANO,
ADRIEN CASALIS, L'ARPEGGIATA
Fény: STADLER FERENC
Jelmez: BIANCA IMELDA JEREMIAS

EGY TISZTA LÉLEK ERKÖLCSI GYŐZELME

London: hagyomány és költőiség új köntösben

Csajkovszkij/Scarlett–Petipa–Ivanov: A hattyúk tava – Royal Ballet, 2018. június 12., Royal Opera House, London. Élő közvetítés – Pesti Vigadó, Budapest.

Az előadás közvetítésének magyarországi létrehozója a Pannónia Szórakoztató Kft.

RÖVID LÉLEGZETŰ DARABOK, EGYFELVONÁSOSOK ÉS A KAMARASZÍNHÁZI JANCSI ÉS JULISKA UTÁN 2016-BAN MUTATTÁK BE A COVENT GARDENBEN LIAM SCARLETT FRANKENSTEIN CÍMŰ EGÉSZ ESTÉS BALETTJÉT, MOST PEDIG A FIATAL KOREOGRÁFUS LEHETŐSÉGET KAPOTT, HOGY ANTHONY DOWELL 1987-BEN SZÍNPADRA ÁLLÍTOTT VERZIÓJA UTÁN ÚJRAÁLMODJA A NAGY KLASSZIKUSOK EGYIKÉT, A HATTYÚK TAVÁT.

Szöveg: Macher Szilárd | Fotó: Bill Cooper

Liam Scarlett még csak 32 éves, és immár sokadik koreográfiáját mutatta be a londoni királyi társulat 2018. június 12-én, ráadásul az élő közvetítésnek köszönhetően az előadást bárki láthatta a világ filmszínházaiban, így Budapesten a Vigadóban is. Bár Angliában a Csipkerózsikát talán nagyobb rajongás övezi, s az elmúlt évtizedekben több új verziója is született, mégis nagy várakozás előzte meg a mostani premiért. Ez érthető, ha tudjuk, hogy az első teljes A hattyúk tava-előadás Oroszországon kívül éppen a Vic-Wells Ballet-nél, a Royal elődjénél került színpadra 1934-ben.

Az angol balettéletben jóval nagyobb szerepe van a hagyományok megtartásának, a folyamatosságnak, mint nálunk, az utóbbi időben pedig különösen jellemző volt a klasszikus-romantikus repertoár felújításainál, hogy minél inkább igyekeznek visszanyúlni azokhoz a legkorábbi angol verziókhöz, amelyeket Petipa munkatársa, Nyikolaj Szergejev állított színpadra. Szintén előszeretettel hasznosítják újra a nagy angol koreográfusok hozzáadott részleteit, így most is Sir Frederick Ashton Nápolyi táncát láthattuk a divertissement-ban.

Scarlett nagy tisztelettel viszonyul az ikonikus részletekhez, nem koreografálta át ezeket feleslegesen, akár csak kismértékben is, hogy saját kézjegyét tegye rájuk. Ugyanakkor bátran és főként ízléssel, stílushűen komponálta újra a változó részeket: az első felvonás táncait (a pas de trois kivételével) vagy a harmadik felvonás karaktertáncait. Végeredményben egy látványosan kiállított (dizájn: John Macfarlane) és intelligensen átgondolt előadás született. Scarlett több helyen tisztázta más verziók dramaturgiai következetlenségeit, így értelmet ad számos szereplőnek: a pas de trois-t Benno, a Herceg barátja táncolja a két Hercegnővel, akiknek a harmadik felvonás báli jelenetében is jut egy kiadós pas de trois. A rövid prologusban pedig látjuk, amint az udvar egyik prominens személyiségként megjelentetett Von Rothbart (Bennet Gartside) elvarázsolja Odette hercegnőt. Korábban már találkozhattunk ilyen értelmezéssel, de például Vámos György verziójában a Királynő szeretője volt a Herceg képzeletében később varázslóvá váló férfi. Itt csak annyi derül ki, hogy az udvarban befolyással bíró, szigorú tekintetű, félelmetes Von Rothbarttól retteg a viktoriánus kadétoknak ábrázolt férfikar és a Herceg is. A befejezésnél

” Scarlett nagy tisztelettel viszonyul az ikonikus részletekhez, nem koreografálta át ezeket feleslegesen, akár csak kismértékben is, hogy saját kézjegyét tegye rájuk. Ugyanakkor bátran és főként ízléssel, stílushűen komponálta újra a változó részeket ”

Scarlett megbünteti a hűtlen Herceget: nincs happy end, még csak közös megdicsőülés sincs a halálban, hanem Odette önfeláldozása kell Von Rothbart legyőzéséhez. A varázslat ugyan megtörik, a Herceg is megmenekül, de a szerelmek nem lehetnek egymáséi. Nem a szerelem vagy a megbocsátás diadalmaskodik, hanem a tisztalelkű Hercegnő arat erkölcsi győzelmet halálával. Ez a tragikus befejezés bár nem olyan megsemmisítő, mint az eredeti verzió, amelyben Rothbart győz, de nem is olyan szentimentális, mint az 1895-ös premier alapján jó időre megszilárdult értelmezés.

Koreográfiai értelemben nagyon jól sikerültek, látványosak, mozgalmassak, ugyanakkor jól táncolhatók és muzikálisak az első felvonás táncai, hagyományosságában is virtuóz mindkét pas de trois, és főként jól eltalált karakterűek a harmadik felvonás nemzeti táncai: nincsenek ízléstelen gesztusok, hadonászások, paródiába illő lépések, mint sok változatban. Minden nép képviselője egy eladósorban lévő hercegnővel érkezik, így lesz a négy menyasszonynak is karaktere. A negyedik felvonás hattyús képében a fiatal alkotó szépen bánik a térformákkal és költői, megható pillanatokat szerez a nézőknek.

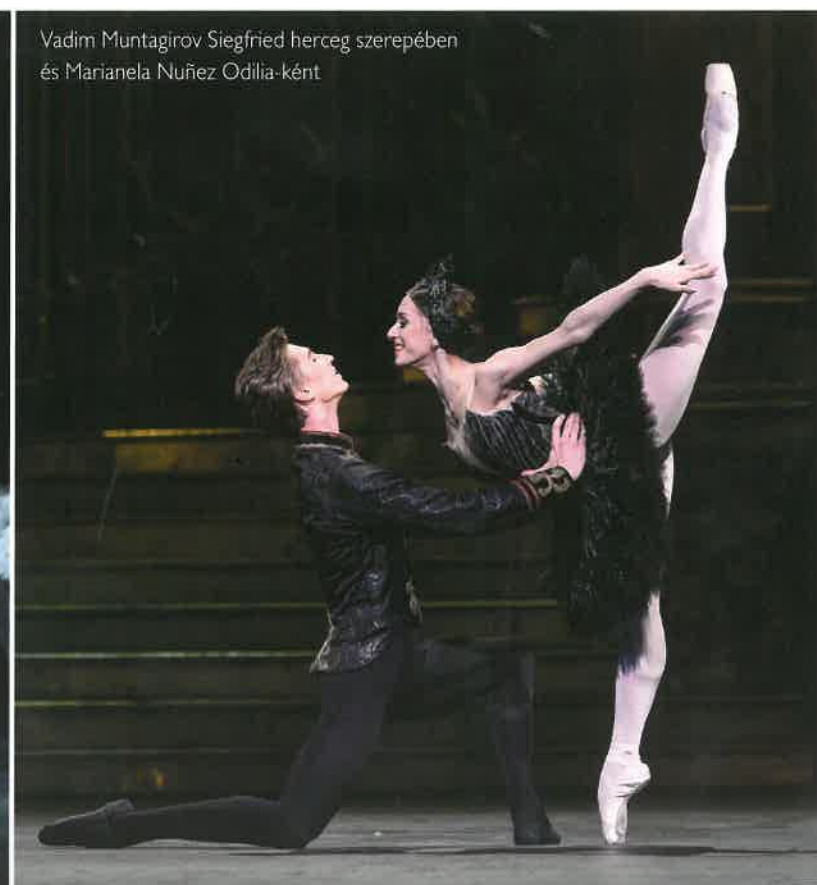
A Royal Ballet természetesen világszínvonalú táncosokat vonultatott fel: Marianela Núñez korunk egyik legjobb balerinája technikai és művészi értelemben is: nincs az a forgás, ugrás, balansz, ami kifoghatna rajta, nincsenek átgondolatlan gesztusok, csak kifejező, mélyen átélt és esztétikus mozdulatok. Mellette Vadim

Muntagirov „csak” csodálatos vonalakkal és könnyed technikával táncoló Herceg tud lenni, igaz, abból viszont a valaha volt egyik legjobb, de személyisége túlzottan pasztell, nem csak a kifogástalan „partnerolás” érdekében marad a háttérben. Benno szerepében Alexander Campbell virtuóz és magabiztos, de nem értem, miért ezt a rövid vonalakkal rendelkező művészt kell kiemelni, noha a társulatban szebbnél szebb alkatú, remek fiatal táncosokat láthatunk a karban is (szerencsére a további szereposztásokban néhányan nagyobb szerephez jutottak). Akane Takada és főként Francesca Hayward vezető táncosként remekeltek a két Hercegnő szerepében, a népes szereplőgárdából pedig kiemelném még a virtuóz és kedves színpadi személyiségű Marcellino Sambét (Nápolyi tánc), valamint a korábban Magyarországon A diótörő főszerepét táncoló Kaneko Fumit és a Prix de Lausanne-győztes Mayara Magrit (szólóhattyúk).

Londonban sikerült egy 21. századi, a felvonások egymásba tűnését scenikailag is jól megvalósító, élvezetes ritmusú, az érdeklődést mindvégig fenntartó előadást létrehozni, ellentétben a legutóbbi, lassan hömpölygő, sokszor túltáncolt, stílustalan karaktertáncokat nyújtó budapesti verzióval. A magyar nézők ezúttal még az időeltolódásból adódó két órával későbbi időpont ellenére is hamarabb értek haza a Royal Ballet premierjéről, mint annak idején a budapesti előadás után, és ez a mai világban szintén fontos szempont, ha már a klasszikusokhoz hozzányúlunk.

Marianela Núñez
Odette szerepében

Vadim Muntagirov Siegfried herceg szerepében
és Marianela Nuñez Odilla-ként

HALÁL VELENCÉBEN – ÚJABB VILÁGPREMIER ZÁGRÁBBAN

Thomas Mann–Gustav Mahler–Valentina Turcu
Halál Velencében (Smrt u Veneciji),
2018. június 5., Horvát Nemzeti Színház balett-társulata, Zágráb

LEONARD JAKOVINA, A HORVÁT NEMZETI SZÍNHÁZ BALETT-TÁRSULATÁNAK IGAZGATÓJA TUDATOSAN ÉS INTELLIGENSEN ÉPÍTI EGYÜTTESÉNEK REPERTOÁRJÁT. ENNEK EREDMÉNYEKÉPP EGY ÚJABB VILÁGPREMIERNEK TAPSOLHATOTT A ZÁGRÁBI KÖZÖNSÉG, A NYÁR ELEJÉN THOMAS MANN REGÉNYÉNEK TÁNCOS ADAPTÁCIÓJÁT – GUSTAV MAHLER ZENÉIT IS FELHASZNÁLVA – VALENTINA TURCU ÁLLÍTOTTA SZÍNPADRA EGY RÉSZBEN, DE EGÉSZ ESTÉS ÉLMÉNYT TEREMTVE. ZÁGRÁBBAN ISMÉT A TÁRSULATRA ALKOTOTT, A MŰVÉSZEK TUDÁSÁT ÉS ERÉNYEIT MAXIMÁLISAN KIDOMBORÍTÓ, NEM MELLESLEG SEHOL MÁSHOL NEM LÁTHATÓ DARAB KÉSZÜLT.

Szöveg: Macher Szilárd | Fotó: Marko Ercegovic

Marko Japelj díszletei fehér tologatható panelek és egy pult, amelyekkel pillanatok alatt meg lehet változtatni a teret és a hangulatot: hol a recepción vagyunk, hol a hotel bárjában, hol a tengerparton – mindezeket vetítéssel keltik életre. Alan Hranitelj kosztümjei is kizárólag fekete-fehérben játszanak, amellyel az élet-halál, fiatalság/ártatlanság-érettség/romlottság/betegség kontrasztjait kristálytisztán lehet megjeleníteni. A látvány erőteljes és magával ragadó. A modern köntösben mutatkozó velencei hotel s közönsége egyszerre Mann-korabeli és időtlen: ahogy a német írófejedeleme mondanivalója is életről, halálról, művészi alkotásról, ihletről, vonzalomról, eszményekről, reményről és reményvesztettségéről. És nem a homoszexualitásról, amelynek olcsó buktatóit Turku intelligensen és érzékenyen elkerüli darabjában, valamint koreográfiai megoldásaiban egyaránt. Ahogy az idén a mozikban látható Oscar-jelölt Szólíts a neveden sem meleg film, mert nem két férfi szerelméről szól, hanem két emberéről, akik történetesen férfiak (vagyis valójában a szerelemről magáról). Aschenbach vonzalma nem is feltétlenül szerelem, ráadásul nemcsak szublimált (pszichológiai értelemben is) és transzcendens, hanem plá-

tói jellegű is. Így, bár képi és zenei világát tekintve talán hatott Turkura és alkotótársaira Luchino Visconti 1972-es filmje (mindkettőben központi szerepe van Mahler V. szimfóniája Adagio tételének), értelmezését tekintve semmiképp. Ráadásul a táncszínpad dramaturgiája szinte megkívánja, hogy a harmadik (férfi) főszereplő a Halál legyen. És nemcsak a dramaturgia, hanem a zágrábi társulat erőforrásai is.

Zágrábban kimagasló tehetségű szólistagárda áll az alkotók rendelkezésére, ráadásul különleges karakterek is, így érdemes bennük gondolkodni. Micsoda szerepet formál Guilherme Gameiro Alves (korábban sikeres Karenin, Glembay Ignác) Halálként! Egyaránt hiteles mint a Halál sorsarca, barátarca, sőt cinikus roksztárként megjelenített ihletarca is. (Ahogy Seregi A cédrusában is az ihlet két aspektusát jeleníti meg: Múza/Szerelem és Fekete asszony/Halál.) Takuya Sumitomo (korábban Vronszkij, Glembay Leo) ismét érzékeny alakítást nyújt az Író szerepében, akit valódi válságba taszít kiüresedése és lelkesít Tadzio ösztönzően ható jelenléte. Andrea Schifanót (egyébként az ügyeletes danseur noble)

a zágrábi kollégák és valószínűleg a koreográfus maga is ideális Tadziónak gondolta, bár szerintem éppen rajta egy kicsit megbicsaklott a fent említett és dicsért értelmezés. Nem az a baj, hogy Schifano nem szőke és nem tizenéves, hanem az, hogy nem kellően ártatlan: színpadi jelenléte, főként egyes sétéi az Író előtt, sokkal inkább magakelletésnek, mint ártatlan, öntudatlan viselkedésnek hatnak. Bár Thomas Mann regényéből is kiolvashatjuk, hogy a fiatal fiú talán tudatában lehet szépségének és az Íróra gyakorolt hatásának, de ez soha nincs kimondva: Aschenbach sorsa ettől válik még tragikusabbá. Természetesen Schifano a többiekhez hasonlóan plasztikusan és jól táncolja a mondanivalóra érzékenyen reagáló kortársbalett-nyelven megfogalmazott, esetében kicsit szűkebbre mért anyagot, de úgy vélem, Rauscher Bálint hitelesebb Tadzio lett volna. A második szereposztásban egyébként ő van kijelölve erre a főszerepre, ebben az előadásban pedig a hotel egyik elegáns vendégét táncolja figyelemre méltóan. A különböző nemzetiségű és személyiségű vendégek között Turku remek feladatokat kreált a társulat tagjainak, akik hierarchikus besorolástól függetlenül nagy kedvvel vesznek részt a közös ügyben, az előadásban. Natalia Kosovac már akkor is NŐ, csupa nagybetűvel, ha csupán átvonul a színen; Pálinkó Kornél és Rieka Suzuki a beteljesült, önfeledten boldog szerelmet hozzák élénk elragadóan, sőt inkább minduntalan az Író elé a Sors-Halál vagy csak egyszerűen az élet játékaként... Tadzio családja bájos, az édesanya, Milka Bartolović és lányai, Asuka Maruo, valamint a Magyar

Táncművészeti Egyetemen korábban végzett Mutsumi Matsuhsa és Saya Ikegami megszemélyesítésében. A darab elején drámai pillanatokot szerez Edina Pličanić, a szülés után visszatért nemzeti primabalerina (korábbi kiváló Anna Karenina) Aschenbach aggódó feleségéeként.

Rendezői értelemben tökéletes előadás a zágrábi Halál Velencében, koreográfiai szempontból helyenként keveselltem a táncot – igaz, a táncos részek érdekesek, fantáziadúsak és divatosan eklektikusak. Leginkább a béjart-i táncszínházi hagyományokhoz hasonlítottam magamban a művet, és mint utólag kiderült, Valentina Turku, a horvát születésű, de Szlovéniában élő művész valóban a Rudra Béjart Academy növendéke is volt. Azt a szerkesztői bátorságot is onnan hozhatta magával, ahogy könnyedén illeszt Mahler mellé rockzenét vagy kortárs mozzulatok közé látványos klasszikus idézeteket, és a melankolikus, drámai szövegben megcsillantja a humort is. Ilyenek a tengerparti jelenetek mediterrán bájukkal: a színpadon napozódresszben fürdőző, szép testű táncosok és a focizó fiúk látványa kellően derűs ellenpontként szolgál, hogy aztán a költőien megfogalmazott zárójelenetben a Halál utoljára megjelenjen a darabban többször visszatérő, hatalmas, fekete gondolán, s (színtén nem először) fekete szárnyakkal. Tadzio elvonul Aschenbach előtt, és most először vissza is fordul hozzá, ránéz: a Halál sorstolai pedig fentről hullanak alá, hogy betemessék a Művészt.

Takuya Sumitomo

Andrea Schifano

Natalia Kosovac, Simon Yoshida

Letisztult koncepció, padlásig feldobott spiccek és egy darab, amit csak ők táncolhattak el

A Magyar Táncművészeti Egyetem IX. évfolyamos balettművész-hallgatóinak vizsgakonzertje,
2018. június 22., Müpa Fesztivál Színház

AZ UTÓBBI ÉVEKBEN AZ OPERAHÁZ HELYÉBE LÉPŐ ERKEL SZÍNHÁZ UTÁN MOST A MÜPA FESZTIVÁL SZÍNHÁZA SZOLGÁLT VIZSGAHELYSÍNÜL. A 13 FŐS LÉTSZÁM ÖSSZESEGÉBEN NEM SZOKATLAN, AZ AZONBAN IGEN, HOGY CSAK HÁROM FIÚ VÉGZETT, ÍGY AZ ÉVFOLYAMVEZETŐKNEK A PROGRAM ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNÁL ERRE FIGYELEMMEL KELLETT VALAMILYEN KREATÍV MEGOLDÁST TALÁLNIUK. VALÓSZÍNŰLEG NEM CSAK EZ INDOKOLTA, HOGY A MŰSOR ELSŐSORBAN A LÁNYOKRA ÉPÜLT, ÉS A FIÚKAT KEVÉSSÉ NAGYREMÉNYŰ SZÓLISTAKÉNT, INKÁBB MEGBÍZHATÓ PARTNEREKÉNT PREZENTÁLTÁK. TUDJUK, HOGY NEM MINDEN ÉVFOLYAM BOCSÁT SZÁRNYRA LEENDŐ VILÁGSZTÁROKAT. A MESTEREK FELADATA (ÉS FELELŐSSÉGE), HOGY A NÖVENDÉKEKBŐL A LEHETŐSÉGEKHEZ KÉPEST A LEHETŐ LEGTÖBBET, A „LEGPICKÉPESEBB” PRODUKCIÓT HOZZÁK KI, ÉS EZ A CÉLKITŰZÉS MOST IS TELJESÜLT.

Szöveg: Pónyai Györgyi | Fotó: Dusa Gábor, Mészáros Csaba

Az, hogy a koncert a szokottól eltérően nem három, hanem csak két részből állt, legfeljebb formai kifogás lehet. Különösen annak tükrében, hogy a másodikban két, egymástól hangulatában, mozgásvilágában, mondanivalójában teljesen különböző koreográfiát láthattunk, leginkább csak rövidegük indokolta, hogy ne kerüljenek önálló felvonásba.

Általában véve letisztult koncepciójú, gyönyörűen bevilágított, szép jelmezekkel és jó ízléssel kiállított koncertet láttunk. Az első részt nyitó, minden évfolyamot (a legkisebbeket is) megmozgató üde Vivaldi-szvit után finoman, lágy eleganciával táncolta a Csajkovszkij-Ivanov Odette-variációt Horányi Eszter és lírai, artisztikus jelenség volt a Csipkerózsika-részletben Ishihara Kyoko. A padlásig feldobott spiccekkel, jó ritmusban, attraktívan adta elő Pretzer Zsuzsanna a Kitri-variációt.

A koncertszámokban a végzősök közül magasan kitűnt Takamori Miyu, aki mind a Bach-Neumeier Női variációban, mind a Satanella pas de deux-ben a koncert legbiztosabb, legszínpadképesebb teljesítményét nyújtotta. Már most rutinos, ugyanakkor friss, manírintes előadásmóddal, pontos technikával, mindkét számban remek stílusérzékkel táncolt. Mellette a pas de deux-

ben Maruyama Hodaka bizonyult figyelmes, stabil partnernek, a számban a végzősök közül a „négy párban” még Katona Blanka és Sautek Dórát láthattuk.

Frissítették a felvonást Seregi Szentivánéji álom című neoklasszikus balettjének részletei. A „négy athéni szerelmes” erdei kerge-tözését Afroditi Vasilakopoulou, Kiss Kármén Cintia, Silvio Morelli és a VIII. évfolyamos Plita Márk tolmácsolta színészileg átélte, lelkes előadásban, a szép pas de deux-ben Titániaként Bounakova Krisztinát, Oberonként Gerardo Guarracino-t láthattuk. A Bournonville La Ventanában a finom, gracióz Ishihara Kyokót és a szép karmunkával kitűnő Pretzer Zsuzsannát Pavleszek László (VI. évfolyam) partnerolta.

A második felvonás első részében Fodor Antal E-dúr hegedűverseny című koncertbalettje került színre a VI-IX. évfolyam előadásában. A Graham-technikára épülő, Bach-muzsikára készült darab alkotójának ez az egyik legismertebb, legemblematikusabb koreográfiája. Az, hogy itt most bemutatták, már önmagában örömteli, azzal együtt, hogy mindenképpen nagy vállalás volt a betanítása, hiszen finom, áttételes szimbolikája, nehéz mozdulat-kombinációi, valamint lírai hangulatának megteremtése feltétlenül

nagyobb színpadi rutint és művészi érettséget igényel, mint amivel a növendékek jelen pillanatban rendelkeztek. Mindezeket azonban sikerült a fiatalság lelkesedésével és friss kisugárzásával pótolni, így érzelmekben gazdag, a zenét derűsen, emelkedetten megjelenítő előadást láthattunk. A lányszólót Bounakova Krisztina táncolta: szép mozdulatai, dekorativitása megfogja a szemet, de tény, hogy alkatilag jóval kidolgozottabb, atletikusabb annál a könnyed, lehetőfinom nőalaknál, akit ide a néző elképzel és várna.

A műsort Ohad Naharin Echad Mi Yodea című darabrézlete zárta. Az elképesztően ütős számban, a végzősök a VIII. évfolyam tagjaival kiegészülve, frenetikus teljesítményt nyújtottak. A nagy

félkörben elhelyezett székeken a pontosan összciszolt koreográfiát lehangolóan előadó növendékek együttes produkciója igazán elsősorú, emellett elismerésre méltó, komoly betanítói munkát is tükröz. A szám hatása – rövidege miatt – elsősorban impulzivitásában, energikus, lüktető koreográfiájában és rendkívül dinamikus előadásmódjában rejlik. Mondanivalójában nyilván szorosan kötődik a repetitíven ismételt, bibliai ihletésű szövegekhez, ám a táncosok viharosan gyors, szinte erőszakosnak tűnő levetkőz(tet)-ése és a színpad közepén gazdátlanul heverő cipők, valamint ruhák miatt számunkra egyéb, tragikus hangulatú asszociációkat is előhív – ezzel újabb és újabb jelentésrétegeket megnyitva.

Ivanov:
A hattyúk tava női variáció
– Horányi Eszter

Bournonville: La Ventana
Kyoko Ishihara,
Pretzer Zsuzsanna,
Pavleszek László

Petipa: Don Quijote
női variáció
– Pretzer Zsuzsanna

Ohad Naharin:
Echad Mi Yodea

Seregi László:
Szentivánéji álom
– Afroditi Vasilakopoulou
és Silvio Morelli

Petipa:
Venetian Carnival,
Satanella
– Takamori Miyu és
Hodaka Maruyama

Bach-Fodor Antal: E-dúr hegedűverseny
– Bounakova Krisztina

A VIZSGÁZÓ ÉVFOLYAM TAGJAI:

BOUNAKOVA KRISZTINA, HORÁNYI ESZTER, ISHIHARA KYOKO (JAPÁN), KATONA BLANKA, KISS KÁRMÉN CINTIA, PRETZER ZSUZSANNA, SAUTEK DÓRA, SZIRMAI ANNAMÍRA, TAKAMORI MIYU (JAPÁN), AFRODITI VASILAKOPOULOU (GÖRÖGORSZÁG), GERARDO GUARRACINO (OLASZORSZÁG), MARUYAMA HODAKA (JAPÁN), SILVIO MORELLI (OLASZORSZÁG)

ÉVFOLYAMVEZETŐ MESTEREK:

FODORNÉ MOLNÁR MÁRTA, DENIS MURUEV

Szakály György

Biztosan lehetett volna még drasztikusabban újítani

– beszélgetés Szakály Györggyel, az MTE leköszönő rektorával

KÉT REKTORI CIKLUST KÖVETŐEN SZAKÁLY GYÖRGY TÁVOZIK A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM ÉLÉRŐL, ÉS UTÓDJA, BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR MELLETT REKTORHELYETTESKÉNT IGAZGATJA TOVÁBB AZ INTÉZMÉNY OKTATÁSI-MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGÉT. SZAKÁLY GYÖRGY TÖBB MINT KÉT EMBERÖLTŐT ADOTT A TÁNCNAK, HISZEN AZÓTA EZ AZ ÉLETE, AMIÓTA FELVETTÉK A BALETTINTÉZETBE – BÁR AKKOR MÉG FEL SEM MERÜLT BENNE, HOGY EGY-SZER MAJD Ő ÁLL AZ INTÉZMÉNY ÉLÉN.

Réfi Zsuzsa interjúja | Fotó: Mészáros Csaba

Balettigazgatóságát követően nem akart több vezető pozíciót, aztán mégis elvállalta a főiskola irányítását 2010-ben megbízott rektorként, majd 2011-ben rektorként.

Azt mondtam, köszönöm, elég volt, nem éreztem különösebb affinitást az egyszemélyi irányításhoz... Úgy véltem, más habitust igényel, mint amilyen az enyém. S ha belegondolok, hogy rektorként hányszor kellett a minisztériumba menni, építéssel, anyagbeszerzőkkel tárgyalni, hát lehet, hogy annak idején jobban megfontolom, mit válaszolok ifj. Nagy Zoltán felkérésére...

Mert ezzel kezdődött minden, amikor 2006-ban intézetigazgató lettem. Majd amikor Zoli megbetegedett, helyettes szakmai vezetővé váltam, később rektorhelyettes, de mindannyian bíztunk benne, hogy ez csak átmeneti állapot. Nem így lett... Később, mielőtt Jakabné Zórándi Mária beadta volna a rektori pályázatát, bejött a szobámba, s azt mondta, csak akkor aspirál a posztra, ha elvállalom mellette a helyettesi pozíciót. Szívesen mondtam neki igent, mert őt, akárcsak Zolit, nagyon széles látókörű oktatónak, nagyszerű egyéniségnek, következetes, karakán, egyenes ember-

nek tartottam. Neki is csak rövid idő adatott meg az intézmény élén, s engem mind a kettőjük elvesztése sokkolt. A mai napig nem tudtam feldolgozni. Olyan reménytelen időszakban vállalták el az iskola vezetését, amikor számos jobbító változásra volt esély. Mindkettőjük mellett rengeteg tapasztalatot szereztem. Lassan bele-tanultam az iskola irányításába, s attól a pillanattól kezdve, hogy megbízott rektor lettem, működőképes csapattal dolgozhatok.

Nem volt könnyű dolga, hiszen elődei forradalmi változtatásokba kezdtek a főiskolán. S ahogy egy nyilatkozatában említette, ön arra törekedett, hogy például a vizsgák értékelése a személyeskedés helyett inkább a teljesítményekről szóljon. Így igaz, s ezt az egyik első kezdeményezésemet kedvezően fogadták a hallgatók és az oktatók, úgy érzem, ezt a jó hangulatot, az egymást segítő, tisztelő légkört azóta is sikerült megtartanunk. Érdekes, hogy most Halász Glória Három tánc című filmje, amelyet egy év alatt forgatott nálunk, mekkora port kavart. Sokan felháborodtak, hogy milyen embertelen és megalázó az itt folyó munka. Úgy vélem, ez csak a kívülállóknak tűnik így. Sok évti-

zede szólnak a napjaim a tánccról, nagyon kemény ez a szakma, de sosem éreztem azt, egyetlen pillanatig sem, hogy megaláznak, megsértenek egy instrukcióval vagy hangos szóval. Rektorként is mindig fontosnak tartottam, hogy hozzám bármikor be lehessen jönni, s ne kelljen időpontot kérni. Visszatérve az itt elindult, forradalmi tűnő változásokra, biztosan lehetett volna még drasztikusabban újítani. Így is akadtak olyan – általam bevezetett tárgyak, mint például a képességfejlesztés –, amelyek eleinte nem arattak osztatlan sikert. Sok ellenzőjük ma már teljesen természetesnek tartja, hogy nálunk ilyen oktatást is folyik... Örülök, hogy a következő tanévben elindul a színházi tánc szakirány, úgy vélem, ez ugyanolyan újdonságnak számít, mint annak idején a néptánc vagy a modern tánc oktatása. Persze erről is voltak viták a szenátusban, de a szak létjogosultságát később az igazolhatja, ha az egyik növendéke egyszer átveheti a Kossuth-díjat...

Intézményvezetőként sosem adta fel az elveit. Megérte?

Néha elgondolkoztam rajta, hogy lehet, hogy kellett volna... Nehéz megérteni a fiatalokkal, hogy a tartás, a következetes munka, a határozott célkitűzés előbb-utóbb meghozza az eredményét. Még akkor is, ha az ember időnként kap egy-egy pofont.

A kemény munkának jelenleg nincs olyan becsülete, mint a pillanatnyi sikernek. Mintha egy vályogházra tízemeletes toronyházat húznának fel. A valódi értéket nem lehet létrehozni keddről szerdára, csak hosszosan tartó munkával. Nehéz megérteni a növendékekkel, hogy muszáj felkészíteni a testet, mert egyébként felnőttként egyre-másra összeszedik majd a sérüléseket. Szükség van a megfelelő alapokra, a tudásra, s mindezt annak az együttesnek a kötelessége továbbfejleszteni, amelynek később a tagjaivá válnak. Húszévesen nem lehet valaki kiforrott művész, ahhoz rengeteg előadásra is szükség van. Ha én nem táncolok a pályám során annyit a karban, később pedig kisebb-nagyobb szerepet, ha nem taposott volna meg egyszer-kétszer az élet, akkor most nem ülhetnék itt. Nem mondom, hogy nyugodtan teltek a napjaim, de azt éreztem mindig, hogy van elég erőm, kitartásom, mert tudom, hogy hová szeretnék eljutni, s mi mindent akarok biztosítani az itt tanulóknak.

Ha áttekintjük két cikluson keresztül tartó rektori tevékenységét, mit tart a legnagyobb eredménynek és mit érez kudarcnak?

Nagyon örülök, hogy egyre nagyobb a nemzetközi hírünk, hiszen jönnek hozzánk Amerikából, Japánból, Olaszországból is. Egyre többen ismernek és hívnak minket versenyekre, kurzusokra. Büszke vagyok arra is, hogy a szentpéterváriak a budapesti és a drezdai iskoláról azt tartják, hogy rajtuk kívül ott tanítják a legjobban az orosz metodikát. A médiában is sokkal hangsúlyosabbá vált a jelenlétünk. S természetesen hatalmas eredmény, nagy öröm és elismerés, hogy végre egyetem lettünk. Nagyon sajnálom, hogy sok-sok kolléga nem érthette meg, pedig az ő munkájuk sikere is ez. **De érdekes módon az elmúlt évek legnagyobb eredményének inkább azt tartom, hogy létezik és sikerrel működik egymás mellett a balett, a néptánc és a modern tánc szakirány, hogy évről évre nő a jelentkezők száma, és ismét egyre többen szeretnék**

a táncot választani hivatásul. Arra is büszke vagyok, hogy bővült a színháztermünk, hogy olyan jelmeztárunk van, mint semelyik más táncoktatási intézménynek a világon. Vagy arra, hogy elkezdődött és most is zajlik a kollégium felújítása. Negyvennégy év után végre sikerült otthagynunk az „ideiglenes” otthonunkat, a Kazinczy utcai épületet. Végre egy campuson van minden, ami a képzéshez tartozik. Óriási eredmények ezek, és megőrzésük, fejlesztésük a következő ciklus feladata lesz. Hiszen hamarosan, 2020-ban hetvenéves lesz az intézményünk. A hatvanadik évfordulónak is részese voltam, bízom benne, hogy a hetvenedik születésnap ünnepelésében is részt vehetek még.

Mit lát megoldandó feladatnak?

Csak nagyon lassan tudjuk pótolni a pedagógusokat, nagy gondot jelentett, amikor a nyugdíj melletti munkavállalás lehetősége egy jogszabály miatt olyan kedvezőtlenül változott, hogy sokan választották a visszavonulást... S ha már a nehézségekről ejtünk szót, az anyaszínházunkkal, az Operaházzal való kapcsolatunk rosszabb, mint valaha. Sosem gondoltam azt, hogy minden végzett fiatalnak a Magyar Nemzeti Balett társulatához kell kerülnie, de az teljesen biztos, hogy minden diplomázó klasszikus balett osztályunkban akad egy vagy két olyan táncos, aki az Ybl-palotába való. Az utóbbi években azonban egyre több külföldi foglalja el még azok helyét is, akik igazán odavalók lennének. Így máshol kell társulatot találniuk, s miután balettből nincs olyan sok együttes itthon, a többségük külföldön vállal állást. Tisztességtelennek tartom, hogy emiatt egyszer majd vissza kell fizetniük a képzési idejük tandíját... Arról nem is beszélve, hogy bár tavaly majdnem száz általunk szervezet előadásban szerepeltek a növendékeink, ez mégsem pótolja az elmaradó operaházi, Erkel színházi fellépéseket, az ott megszerezhető gyakorlatot, hangulatot, azt, hogy lássák, hogyan próbálnak, dolgoznak a neves előadók s ennek mi az eredménye... Sajnos nem tudom, hogyan javíthatnánk a mostanra kialakult helyzetet. Pedig nagyon nyitott voltam minden vezetőtársammal együtt a megoldásra. A mi intézményünk iskola ugyan, de számos engedményt tettünk, hogy az operai feladatokat egy-egy előadás kapcsán ellássunk, ez azonban nem volt elég... Az Operaház vezetése hirtelen nem kívánta megújítani az együttműködési szerződést. És természetes módon rendkívül furcsállom a saját iskolájuk meg-alapítását, pazarlásnak tartom, főleg azzal a névvel, amely rendkívüli módon hasonlít az egyetem jogelődje, az Állami Balett Intézet elnevezésére. Most már sajnálom, hogy erős fenntartói nyomásra vissza kellett vonnom a jogosulatlan névhasználat miatt indított hatósági felülvizsgálati kérelmünket, mivel nem pereskedhet két állami intézmény egymással. Ahogy azt is nehezen fogadom el, hogy a nemzeti balett-társulatunkban éppen a saját nemzetünk képviselőiből, műveiből akad egyre kevesebb... Nekem itt is az a célom, hogy megismertessem a hallgatóinkat! Seregi László vagy Fodor Antal koreográfiáit. A fiatal hazai alkotók közül is készített már nekünk vadonatúj darabot Kulcsár Noémi, Lukács András, Fodor Zoltán is. Úgy vélem, szükség van egy olyan nemzeti alkotói gárdára, amelynek művei biztosítják egy társulat egységét. Annak idején mi a Seregi-darabokkal jártuk a világot. Az egyetem-

nek kötelessége ezeket a műveket megőrizni, ezért is szerepelnek rendszeresen hazai koreográfiák növendékeink vizsgáin, például Harangozó- és Seregi-művek.

Több vezető magántáncos már elkezdett tanítani az egyetemen, de a dalszínházzal való kapcsolat megromlása itt is nehéz helyzetet teremtett.

Igen, tavaly választaniuk kellett, hogy a Nemzeti Balettnél vagy az intézményünkénél dolgoznak. Volt, aki mellettünk, volt, aki az Opera mellett döntött. Pedig ez jó kapcsolódási pontot jelentett az iskola és a színház között. Az Operaház felújítási munkái miatt kiköltöztek az épületből és változott a beosztásuk, mi pedig tavaly augusztus végén szembesültünk azzal, hogy sokan nem tudják majd folytatni a tanítást... Pedig úgy vélem, nagyon fontos, hogy a még aktív táncosok minél előbb pedagógusi tapasztalatokat szerezzenek, s szomorú, hogy választásra kényszerültek.

Mik a tervei a következő évekre? Hiszen már nem rektor, ösztől viszont egy régi-új pozícióban dolgozik: rektorhelyettes lesz.

Érdekes ez... A tanítás alapja kétszáznegyven esztendeje, a műfaj megszületése óta változatlan. S persze ma már van masszörünk, pszichológusunk, gyógytornászunk, dietetikusunk, s az orvosok is tudják, hogyan kell a speciális táncosbetegségeket gyógyítani, de az arabeszk az ma is arabeszk... Szóval a tanításban nincsenek újítók, különleges terveim, viszont arra is ügyelnünk kell, hogy ma más körülmények között, gyorsabban kell eredményeket elérnünk. Fontos célkitűzés az is, hogy a hetvenedik születésnapunkat méltóképpen megünnepeljük. Az elképzelések között szerepel konferencia, szeretnénk filmet, kiadványt is készíteni, emellett egy nemzetközi versenyt is szívesen szerveznénk, amelynek ideális helyszíne a házi színpadunk. Emellett abban az időszakban, amíg vezetői posztot látok el, szeretnénk végre megépíteni a Művészeti Intézet harmadik emeletét, hogy kicsit kényelmesebb helyük legyen azoknak, akik itt dolgoznak. Meglátjuk, mire lesz elégedő a büdzsénk...

Bolvári-Takács Gábor veszi át öntől a rektori posztot, ő nem kívülálló, sőt korábban is sokat dolgoztak együtt.

Most is én kezdtem keresni az utódomat, valahogy nem volt különösebben kapós ez a pozíció... Gábor már lassan negyedszázada áll kapcsolatban az iskolánkkal. Annak idején együtt voltunk rektorhelyettesek, utána tanácsadóként – egészen tavalyig, amikor ismét rektorhelyettes lett – folyamatosan részese volt a Táncművészeti folyó munkának. Évek óta tanít a Táncpedagógus-képző Intézetünkben. Remekül ismeri az intézményünket, a dolgozókat és a problémákat, örülök a további közös munkának. Biztos vagyok benne, hogy jól döntött a szenátus. S itt tartom lényegesnek jelezni, hogy jövő decemberben leszek 64 éves, addig biztosan ezen a poszton maradok, de szeretném, ha utána én dönthetnék arról, hogy folytatom-e.

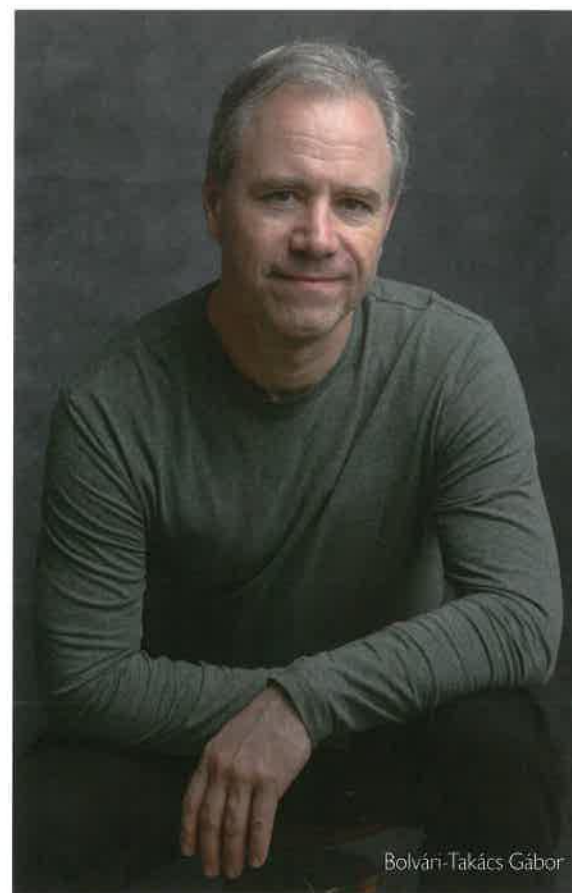
Sosem kért szerepet, egyetlenegy adott csak vissza sok évtizedes pályája során. S amikor visszatért a színpadra, témérek főszerepet követően, ugyanolyan alázattal bújt a kisebb figurák bőrébe is. Ez a mentalitás tanítható?

Talán igen. Ezt láttam a szüleimtől – a munka mélyesleges tiszteletét és becsületét. S amikor elmúltak Spartacus vagy Mercurio felett az évek, akkor boldogan voltam Batiatus vagy Capulet. Mert minden szerepnek van elő- és utóélete, s megtisztelő volt, hogy Seregi még azt gondolta, ezekben a figurákban jó leszek. Rám volt bízva, el kellett játszani, s tényleg örömmel tettem. Amikor befejeztem az aktív pályafutásomat, mindenki azt mondogatta, hiányozni fog a színpad. Soha egyetlen pillanatig nem éreztem ezt a törést, s nem volt bennem rossz érzés, hogy nem nekem szól a taps. A tanítás is tartogat ugyanennyi izgalmat és örömet. Ha az ember tudja, mit szeretne, s halad az útján, azt meghálálja a sors. A Táncművészeti élén pedig soha, egyetlen pillanatig sem gondoltam azt, hogy ez az intézmény általam működik. Ez egy közös játék, s mindenki azért van, hogy a legjobb körülményeket biztosítsa a növendékeknek. Ha ugyanazt az eszmét tartjuk szem előtt, akkor ez egy működőképes intézményt. S úgy vélem, ez a titka a következő hetven évnek is.

” Sok évtizede szólnak a napjaim a táncról, nagyon kemény ez a szakma, de sosem éreztem azt, egyetlen pillanatig sem, hogy megaláznak, megsértene egy instrukcióval vagy hangos szóval. Rektorként is mindig fontosnak tartottam, hogy hozzám bármikor be lehessen jönni, s ne kelljen időpontot kérni.

”

Bolvári-Takács Gábor

„Meggyőződésem szerint a Magyar Táncművészeti Egyetem mint közösség négyféle értelemben jellemezhető.

Intézményünk mindenekelőtt érzelmi közösség. Ez elsősorban azt jelenti, hogy az itt dolgozók szeretik a táncot, bármilyen munkakörben dolgoznak is. Szeretik az intézményt és örülnek egymás sikereinek. Az újonnan belépő elsős növendékek egy nagy család részévé válnak, ahol a szakmai képzés, az iskolai oktatás és a kollégiumi nevelés szerves egységet alkot. A tánc különösen emocionális műfaj, s a mester-tanítvány viszonyt sohasem jellemezheti és nem is jellemzi az öncélú szigor. Jellemzi ellenben a bensőséges szakmai munkakapcsolat.

Másodsorban érték-közösség vagyunk. Mindannyian hasonló módon ítéljük meg a táncművészet helyét és szerepét a világban és Magyarországon, függetlenül attól, hogy egyébként különböző táncműfajokban alkotunk és oktatunk. Mestereink, tanáraink képesek különbséget tenni vállalható és vállalhatatlan irányok és arányok között, és ezt próbálják tudatosítani a növendékekben is. A tánc egyetemes emberi értékeket közvetít: humanizmust, nyelvi sokszínűséget, toleranciát. És persze nemzeti értékeket is, hiszen például a magyar néptánc alapjait valamennyi szakirányon oktatjuk. Mi nemcsak szakmai és közismereti tudást adunk, hanem komplex értékszemléletet.

Harmadsorban intézményünk szakmai közösség. A hozzánk jelentkező növendékek nem azért jönnek ide, hogy a pályaválasztásig valahogy eltöltsék az időt, hiszen ez maga a pályaválasztás. A táncművészet választása egy életre szól. Sok lemondással jár, de cserébe az egész világot kínálja. S ezt csak kevés iskola ígérheti. Tudják ezt mestereink, elméleti és közismereti oktatóink is, akik itt akarják

A Magyar Táncművészeti Egyetem mint közösség

„A tanárnak fel kell szabadítania a tanítványt, miközben az adott keretek közé szorítja.”

A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM REKTORI TEENDŐIT 2018. AUGUSZTUS 16-TÓL ÁDER JÁNOS KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK KINEVEZÉSE ALAPJÁN BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR EGYETEMI TANÁR LÁTJA EL. AZ ÚJ REKTOR 2018. SZÉPTEMBER 3-ÁN ELHANGZOTT TANÉVNYITÓ BESZÉDÉBŐL IDÉZÜNK.

Fotó: Köő Adrienn

nyújtani tudásuk legjavát. Többségüknek az oktatói hivatás a táncos életpálya folytatása. Valamennyi tanszék részt vesz valamennyi szakoktatásban. Módszertanunk egyedi és sikerorientált. A teljesítmények értékelése – a bizottság előtti, illetve a színpadi vizsgák során – rendszerint többségi szavazással, gyakorta konszenzussal történik. Mind az oktatók, mind a növendékek esetében hiszünk a kritikus tömeg kiválasztást elősegítő erejében.

S végül, de nem utolsósorban egyetemünk funkcionális közösség. Ez azt jelenti, hogy mint minden más állami intézmény, betartjuk a jogszabályokat és a pénzügyi előírásokat, képzéseinkben megfelelnünk a közép- és felsőfokú oktatás hazai szabályainak. Ezt az állam szigorúan ellenőrzi is. Az intézményi adminisztráció munkájának sarokpontja pedig az előbb említett három közösségi szinthez való viszony.

»A tanárnak fel kell szabadítania a tanítványt, miközben az adott keretek közé szorítja« – ezt a jelmondatot intézményünk egyik alapító tanára, Roboz Ágnes mesternő fogalmazta meg, és látványosan ellentmondást rejt magában. Ám ha mélyebben belegondolunk, mégsem az. A keretek a mi esetünkben a táncművészeti szakma fizikai, esztétikai és etikai szabályai. A felszabadítás pedig a személyiség kibontakoztatása. A két tényező csak együtt lehet sikeres, s ha átsugárzik a színpadon, akkor dolgoztunk jól.

Amióta olvastam ezt a mondatot, érzem, hogy intézményünk küldetését valahol itt kell keresnünk. A világ táncművészeti intézményei azt bizonyítják, hogy csak ott érnek el igazi sikereket, ahol ebben a szellemben oktatnak. Rektorként arra fogok törekedni, hogy mestereink és tanáraink minél többen megértsék és alkalmazzák ezt az üzenetet – növendékeink épülésére.”

ERŐS egyéniségű táncosok PROFI felkészültséggel

Magyar Táncművészeti Egyetem, Honnan, hova
– modern tánc vizsgakoncert – 2018. június 25.,
Müpa Fesztivál Színház

HATALMAS SZAKMAI ÉRDEKLŐDÉS KÍSÉRTE AZ MTE IDÉN VÉGZETT 14 FŐS MODERN TÁNC ÉVFOLYAMÁNAK KONCERTVIZSGÁJÁT A MÜPÁBAN. AZ EDDIGI TANRENDET KIEGÉSZÍTVE AZ ELMÚLT EGY ÉVBEN A HALLGATÓK KIHELYEZETT GYAKORLATI HÓNAPOKAT TÖLTÖTTEK KÜLÖNBÖZŐ HAZAI ÉS KÜLFÖLDI MŰHELYEKBE, VALAMINT TÁRSULATOKNÁL. EZT MEGELŐZŐEN A HONI ALKOTÓI SZCÉNA SZINTE TELJES EGÉSZÉT LEFEDŐ VENDÉGOKTATÓI PROJEKT KERETÉBEN HÁZON BELÜL ISMERKEDTEK A KORTÁRS ÁRAMLATOKKAL. AZ INTÉZMÉNY MINDEZZEL A MEGVÁLTOZOTT SZÍNHÁZI IGÉNYEK KIHÍVÁSÁIRA KÉSZÍTETTE FEL A VÉGZŐSÖKET. A SPECIÁLIS OKTATÁSI PROGRAM KIDOLGOZÓJA LŐRINC KATALIN, AZ MTE EGYETEMI TANÁRA VOLT.

Szöveg: Hézső István † | Fotók: Mészáros Csaba

Az esten látott táncosok öt éves képzésüket követően elérkeztek karrierjük legnehezebb fázisához. A részletes vizsgaműsor Honnan, hová? címmel futott, több szellemes alcímmel: Ahol az út elindult... (házon belül), Úton... (házon kívül), Az évfolyam tagjai önmaguknak, egymásnak, másnak... A vizsgára készítették nekünk. A tizennégy diplomázó művész Lőrinc Katalin mester vezetésével nyilván sok mindent megtanult, számos tánctechnikába belekóstolt, például a Grahambe, a Limonba, a kontaktba és más táncidiómákba. Ebből az öt évből két és fél esztendő előkészítő volt, a maradék időben pedig merészen építettek a táncosok saját preferenciájára. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy meny-

nyire fontos lehetett fejleszteni az improvizációs készségüket. Fogékonyságuk az „újra” nyilvánvaló volt. A látottak alapján rögtön le kell szögezni, hogy ez a táncos generáció már lényegesen jobb, mint azok az első magyar táncúttörők, akikben mindig akadt valami „amatőr íz”. A mostaniak már nem olyan görcsösek, és folyékonyan „beszélnek” a ma mindenütt látható táncnyelvet. Ráadásul már igazán táncosalkatúak. Bár meg kell jegyezni – és lehet, hogy ez csupán magánvélemény –, a vizsgázók még mindig nem olyan „higanymozgásúak”, mint nyugati kollégáik... Újdonság volt a képzésükben, hogy a falakon kívül, különböző kortárs táncársulatoknál, olyan márkás együttesek-

nél hospitáltak, mint a Frenák Pál Társulat vagy Feledi János, Bozsik Yvette együttese, ahol társalkotókká is válhattak. Az első részben a műsor egyfajta inspirálódással indult, például: Alvin Ailey Revelations nyitányából vagy Pina Bausch régi, nagy sikerű Cafe Müller-tanulmányából. Mats Ek nyomán egy Giselle-verzió is a programba került. Az Úton (házon kívül) szegmensben Frenák Pál HIR-O részletét is izgalmasan tolmácsolták. S a mai kortárs alkotók valóságos Who is whoja gördült le a szemünk előtt. A második rész Hová (házon belül) címmel, amelyben már önálló alkotásokkal is jelentkeztek magunknak-egymásnak-mással, ahogy a műsor leporellója írta... Mielőtt útjaik kivezetnek a házból. Itt is meglepetés volt a humor és a mozdulat iróniájának fel- és kihasználása, például Horváth Attila Péntek 13-jára gondolok. Ezek az utódok gyakran az erős egyéniségű táncosok profi felkészültségére építenek, és egy kicsit (félve írom le) már-már tematizálók. Vagy csak lépéseikkel hökkentették meg a nézőket? A táncmatéria leltározá-

sában feltűnt, hogy milyen gyakran használják az átlós rohanásokat, a teljes testtel való be- és kigurulást a színpadról és a színpadra. A kísérőzenék – a Giselle-től kezdve a legvadabb diszkóig és indusztriális zörejekig – tették még érdekesebbé a produkciókat. A végzős évfolyam tizennégy táncosát meg lehetett csodálni a kitűnő, színes műsorfűzetben; a portréfotók, amelyek Lakatos János munkái. A fényképen a kézfej, a kar elmozdulásai őrzik erős egyéniségüket még a profán ötleten túl is. Tehát „anything goes”, azaz bármi megtörténhet. De vajon ilyen szabadság után hogyan tűrik majd a gyakran zsarnok koreográfusok táncdiktátumait? Megható volt látni az egy sorba állított táncosokat, akik büszkén jelentették be, hogy melyik társulathoz szerződtek: Győr, Szeged, Pécs, Miskolc, Bozsik Yvette Társulat. Azt viszont nem igazán értettem – vagy félreértettem? –, hogy azok, akik azt mondták: „projektekben” fognak részt venni, pontosan mit értettek ez alatt? Szabadúszást? Bizonytalanságot? Vagy éhkoppot?

**MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM – TÁNCMŰVÉSZKÉPZŐ INTÉZET:
A 2018-BAN VÉGZETT MODERN TÁNC SZAKOS HALLGATÓK NÉVSORA**
BÁCSÓ MÁRIA GABRIELLA, ERDÉLYI ZSOMBOR, GOLUBKOVICS GERGELY, HOFFMANN LUCA, HORVÁTH ÁTTILA, KISS REBEKA PETRA,
KOVÁCS ESZTER, LŐRINCZ EMMA, LUKÁCS LEVENTE, RÁCZ RÉKA, ROVÓ VIRÁG, STUPEK MÍRA ESZTER, SZILVÁSI ANNA, TABA BENJÁMIN NOEL

Feledi János

Türelmet kértem a táncosoktól

Dorogi Katalin írása

Fotó: Mészáros Csaba

A KÖZÉP-EURÓPA TÁNCSZÍNHÁZ PÁLYÁZATOT ÍRT KI A TÁRSULAT MŰVÉSZETI VEZETŐI POSZTJÁRA, AMELYET FELEDI JÁNOS TÁNCMŰVÉSZ-KOREOGRÁFUS NYERT EL. SZERZŐDÉSE SZEPTEMBER 1-JÉTŐL SZÓL, DE MÁR JÚNIUSBAN ELKEZDŐDTEK A SZERVEZÉSEK, PRÓBATÁNCOT HIRDETTEK, AMELYRE 22-EN JELENTKEZTEK. AZ ÚJ MŰVÉSZETI VEZETŐ JÓNÁS ZSUZSA HARANGOZÓ-DÍJAS TÁNCMŰVÉSZT KÉRTE FEL KÉPZÉSVEZETŐNEK. FELEDI JÁNOS KINEVEZÉSE NÉGY ESZTENDŐRE SZÓL, PÁLYÁZATÁBAN VISZONT HÁROMRA KELLETT TERVET KÉSZÍTENIE, HISZEN A MOST KEZDŐDŐ, 2018–19-ES ÉVADOT MÉG AZ ELŐZŐ MŰVÉSZETI VEZETÉS RAKTA ÖSSZE. SZEMBE TŰNŐBB VÁLTOZÁST TEHÁT CSAK KÉSŐBB ÉSZLELHETNEK A NÉZŐK, BÁR A SZEZON VÉGE FELÉ FELEDI JÁNOS SZERETNÉ MÁR „FELCSILLANTANI” AZT AZ IRÁNYVONALAT, AMELYET KÖVETNI AKARNAK.

Az idei év egy jubileumi évad: 30 éves a társulat. Teher vagy öröm ez a helyzet?

Természetesen öröm, de fel van adva a lecke, most lehet bizonyítani. Nyilván nem rögtön, viszont legalább fél vagy egy év után a munkába fektetett energia meghozza majd az eredményt. Türelmet kértem a táncosoktól is, mert nekem szintén új a helyzet: ilyen volumenű, 30 éves, infrastruktúrával és állandó helyllyel rendelkező együttest még nem vezettem. Amikor megjelent a pályázat, nem sokat gondolkodtam. Jött egy isteni sugallat, hogy ezt most meg kell lépni, hogy a későbbiekben tovább tudjak fejlődni nemcsak szakmailag, hanem emberileg is.

Volt táncos, koreográfus, alkotott projekteket, de ebben a szerepben, egy fix társulat szakmai irányítójaként még nem próbálta ki magát. Mire támaszkodhat?

A Feledi Project keretein belül pályázok, művészeket hívok meg, produciókat hozok létre és forgalmazom azokat. Az így szerzett tapasztalataimat próbálom a KET művészeti vezetőjeként is

kamatoztatni. Szögi Csaba az igazgató, az a fajta hagyományos gondolatiság és tapasztalat, amivel ő rendelkezik, jó kontroll számomra. Sok tapasztalatot szereztem én is, például nullából hoztam létre produciókat, saját pénzből díszítettem, varrtam a ruhát és így tovább. Bizonyára ez is segít majd, mint ahogy az is, hogy olyan jó szakemberekkel veszem körül magam, mint Jónás Zsuzsi vagy Sóthy Virág produciók asszisztens, valamint Trója Gréta fiatal PR-os. Külön hangsúlyoztam a pályázatomban, hogy nem egyszemélyes vezetésű együttest képzelek el, hanem csoportos együttgondolkodást szeretnék. Természetesen lesznek döntések, amelyeket nekem kell meghoznom és kimondanom, de meghallgatom a kollégáim véleményét.

Sokat szerepelt külföldön, a személyes ismeretségből fakadó tőkét felhasználja majd a KET-ben is?

A pályázatomban is beleírtam, fontosnak tartom, hogy olyan előadások szülessenek, amelyek nemcsak idehaza, hanem a határon vagy akár a tengeren túl is megállják a helyüket. A 30 éves

KET-nek voltak aranykorai meghatározó alkotókkal, darabokkal. Az életünk felgyorsult, rengeteg új ember és társulat bukkan fel, nehéz a piacon jelen lenni, vagy akár a határon túlra kijutni, de a saját tapasztalataim és a KET eddigi kapcsolatrendszerének az ötvözetéből újra lendületbe jöhetünk. A Feledi Project sok helyre eljutott, sokszor Amerikába is, ott tehát már akad kiépített kapcsolat, de tudom, egy nagy együttest kivinni nem egyszerű. Ezért jó, hogy a KET-nek vannak olyan, kisebb volumenű darabjai is, amelyeket könnyebb utaztatni.

Hogyan indul az évad?

Szeptemberben kezdődik a munka, mert október végén érkezik az őszi bemutatónk koreográfusa, Anton Lachky, és csupán négy hete lesz, hogy elkészítse a produciókat. Intenzív időszak elé nézünk, reggel fél tíztől este hatig teremben lesznek a művészek. Közben játszunk a táncszínházi nevelési program repertoáron lévő előadásait a fővárosban és vidéken is, úgyhogy nem fog unatkozni az együttes. Szeretném úgy felépíteni az évadokat, hogy csak két nagy bemutató legyen, egy külföldi koreográfus és egy hazai alkotó munkája, s lehessen rá készülni. Ne minden hónapban legyen bemutató, mert akkor szétforgácsolódik a csapat, hanem inkább csak kettő, de az fajsúlyos. Szeretném meghívni Andrej Petrovicot az Akram Khan Companytól, Gustavo Ramirez Sansanót Spanyolországból s egy philadelphiai alkotót, Kun-Yang Lint. Úgy gondolom, ez a fajta izgalmas irányvonal jól állna az együttesnek. A hazaiak közül szeretnék Varga Csabával dolgozni, ő először workshopot tart az együttesnek, hogy elinduljon a közös gondolkodás, ami – reményeim szerint – a jövő évadban egy előadásba fut majd ki. Hasonló keretek között hívjuk meg Juhász Pétert és Móricz Tamást is, utóbbi a vonalasabb mozgást képviseli, de fontos az a Forsythe-improvizációs technika, amit ő tanít. S talán még ebből is létrejöhet az együttesrel egy vezetett improvizációs előadás, amely nemzetközi porondon is érdekes lehet.

Nem gondolkodik házi koreográfusban?

Beleírtam a pályázatba, és az együttesnek is elmondtam, hogy szeretném feltámasztani azt a műhelymunkát, amely régen létezett, de az idők folyamán elhalványult. Minden ilyen kezdeményezést támogatok.

Mennyire cserélődött ki a társulat?

A társulattól Kovács Péter távozik, de felvettük státuszba Szilvási Annát, aki most végzett a Magyar Táncművészeti Egyetemen. Átszerződik hozzánk Ruzsom Máttyás, Dabóczi Dávidnak pedig ösztöndíjas szerződést ajánlottunk. Mindenkinek lesz egy éve, ezalatt eldönthetik, hogy abban a sokszínű, változatos képzési folyamatban, amit összeraktunk, s azon az úton, amit elképzeltem, jönni akarnak-e velem. Eddig is nyomon követtem az együttes életét, s meglátjuk, mennyire tudják ezt a fajta energiát, vonalat fölvenni. Azt gondolom, hogy a társulaton belül nagyon erős a csapatszellem és a közösségi erő, így nagyon jó munkának nézünk elébe.

Mi lesz a Feledi Projecttel?

Megmarad. Szerintem Szögi Csaba igazgatónak azért is volt szimpatikus a pályázatomban, mert nem alkotóként tekintettem a KET-re, hiszen arra nekem ott a Feledi Project. Sokan attól félnek vagy féltek, hogy ha megkapom a Közép-Európa Táncszínházat, reggeltől estig tréninget tartok és koreográfok, pedig még táncolni sem szándékozom a KET-ben. A művészeti vezetés másról szól. Az alkotói megvalósításomat meghagyom a Feledi Projectben, ott

táncolok, alkotok, önmegvalósítok. A KET nem egyenlő a Feledi Projecttel. Nyilván ezt nekem kell koordinálnom, és néha kevés lesz a napi 24 óra, de egy jól előkészített évaddal és jó kollégákkal megvalósítható.

A kortárs táncra nehéz behozni az embereket, olyan marketinggel próbálkozunk, amely a fiatalokat is megszólítja. Erős, kreatív anyagot állítottunk össze, megnézzük, milyen lehetőségek nyílnak meg egy újfajta PR-szemlélettel. Szerintem a lelkes csapat is várta már, hogy történjen valami változás, táncszakmailag is. Azt látom, bizakodók, egy picit be is vannak rezelve az új, kemény feladattól, de úgy vélem, teher alatt nő a pálma.

”

Szeretném meghívni Andrej Petrovicot az Akram Khan Companytól, Gustavo Ramirez Sansanót Spanyolországból és egy philadelphiai alkotót, Kun-Yang Lint. Úgy gondolom, ez a fajta izgalmas irányvonal jól állna az együttesnek.

”

Hogy bennetek tiszteljük a magyart!

A Dél-amerikai Magyar Néptáncfalóközök története

MEGFORDUL A VILÁGI CÍMMEL 2018. JÚLIUS 21–22. KÖZÖTT RENDEZTÉK MEG BUENOS AIRES-BEN A 14. DÉL-AMERIKAI MAGYAR NÉPTÁNCFALÓKÓZÓT. A RENDEZVÉNYT 1986ÓTA FELVÁLTVA TARTJÁK ARGENTÍNÁBAN, BRAZÍLIÁBAN, URUGUAYBAN ÉS VENEZUELÁBAN. A TÖBB MINT 200 TÁNCOS PRODUKCIÓJÁT KÉT SZÍNHÁZI ELŐADÁSON CSODÁLHATTÁK MEG A TEATRO AVENIDA NÉZŐI. A ZENÉT A SALGÓTARJÁNI DÚVŐ ZENEKAR BIZTOSÍTOTTA. ÉNEKES SZÓLISTA ÉS ÉNEKTÁNÁR NAVRATIL ANDREA VOLT. A RENDEZŐK AZ ELŐADÁSOK UTÁN EGYHETES NÉPTÁNC- ÉS ZENETÁBORT SZERVEZTEK A RÉSZTVEVŐKNEK ÉS A MAGYAR NÉPTÁNC IRÁNT ÉRDEKLŐDŐKNEK. AZ IDEI MEGHÍVOTT TANÁROK HAHN-KAKAS ISTVÁN ÉS LŐRINCZ HORTENZIA, LÁSZLÓ CSA-BA ÉS LÁSZLÓ LUJZA (SZÉKELYUDVARHELY), VALAMINT MÁRTON ATTILA VOLTAK. AZ EDDIGI NÉPTÁNCFALÓKÓZÓK TÖRTÉNETÉT ÖSSZEFOGLALÓ TANULMÁNYUNK SZERZŐJE, TRUPPEL MARIANN A KŐRÖSI CSOMA PROGRAM ÖSZTÖNDÍJASAKÉNT 2016-BAN FÉRJÉVEL, MAKOVINYI TIBORRAL VENDÉGTANÁRKÉNT RÉSZT VETT MONTEVIDEÓBAN A 13. DÉL-AMERIKAI MAGYAR NÉPTÁNCFALÓKÓZÓN, AKTÍV RÉSZESE VOLT A PROGRAMOK KIALAKÍTÁSÁNAK ÉS LEBONYOLÍTÁSÁNAK.

Szöveg: Truppel Mariann | Fotó: Dél-amerikai Magyar Néptáncfalóközök archívuma

A Dél-amerikai Magyar Néptáncfalóközök sorát 1986-ban a Buenos Aires-i első rendezvény nyitotta, amelynek kulcsfigurája, kezdeményezője Zólyomi Kati volt, az argentin magyar néptáncélet lelke, a viseletek szakavatott ismerője. Mesterének, mentorának Falvy Károlyt tartja. Több évtizedes magyarságmegtartó, kulturális munkáját 2013-ban Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetéssel ismerték el idehaza. Így emlékszik vissza a kezdetekre: „Vass Dénesnek, a Regős Cserkész Táncsoport vezetőjének felvettem, jó lenne, ha megmutathatnánk egymásnak, hogy mit tanulunk, mennyit fejlődünk, hol tartunk. Tudtuk, hogy Dél-Amerika-szerte szinte mindenhol működnek együttesek, de a nagy távolságok és a magas utazási költségek miatt nincs lehetőség kimozdulni. Pedig szükségünk volt egymás véleményére, s igényünk a kétségeink, örömeink megosztására. Levelezés útján szerveztük meg az első találkozó résztvevőit. Még Európából a svéd-, a német-, valamint az osztrák–magyar cserkészek is összeálltak, és egy közös számmal szerepeltek. Csatlakozott hozzánk Konthur Mária csíkszeredai néptáncos, népdalénekes, aki a találkozó második napján tartott előadást. Uruguayból három páros érkezett. Ezt követően megegyeztünk, hogy kétévente mindig más ország magyarjai szervezik a rendezvényt. A következőnek

1988-ban Braziliában Gyuricza Gábor, 1990-ben Venezuelában pedig Diego-Fedor Aliz volt a házigazdája. Braziliában a találkozót egyhetes táncszimpózium is kiegészítette Kokron Ilona szervezésében, amit Timár Sándor tartott, Venezuelában pedig Farkas Zoltán Batty és Tóth Ildikó Fecske oktatott. A találkozókön szakmai kérdések kerültek elő, barátságok, néha szerelmek, s később

házasságok születtek. Megélhettük a magyarságunkat, énekelhettünk, táncolhattunk.”

Gyuricza Gáborral, a második néptáncfalókozó házigazdájával épp 30 évvel ezelőtt beszélgetett a Táncművészet akkori főszerkesztője, Maác László a dél-amerikai magyarok táncéletéről. Az akkori brazil fiatalember ma már – visszatelepült magyarként – évek óta a nagyszülei által épített házban él. Braziliában született, tanult és nősült, ott születtek a gyerekei, 1997 óta pedig Budapesten lakik (bár egy kis közjátékként, 2011–15 között Sao Paulóban dolgozott a magyar külképviseleten).

„Először 1979 júliusában érkeztem Budapestre, egy tanfolyamra. Kéthetesre terveztem az itt-tartózkodást, de végül egy évet maradtam, és csatlakoztam a Balett Intézet néptánc tagozatának évfolyamához, amit Timár Sándor és Molnár Lajos vezetett. Mindössze két évvel korábban ismerkedtem meg a magyar néptáncal a Sao Pauló-i Pántlika együttesben, egy évre rá már New Jersey-be, egy szimpóziumra hajtott a tudásvágy, ahol Falvy Károly tanított. Meghatározó élményt jelentett vele beszélgetni, és mivel elhatároztam, annak szentelem az életem, hogy a brazíliai magyar fiatalokat néptáncra tanítsam, ő ajánlotta a kéthetes, anyaországi táncábort. A szüleim nagyon meglepődtek, és amikor Magyarországon ragadtam, megorroltak rám, mivel semmilyen kapcsolatot nem akartak fenntartani a Kádár-rendszerrel. Egy évig még anyagi támogatást sem kaptam tőlük. A visszafelé szóló repülőjegyem dátumát eltoltam egy évvel, és sikerült a rokonoknál laknom. Hazatértem

Pántlika Együttes (Brazília)
Gyimesi táncok (archív)

Regős Együttes és Lilium Együttes (Argentína): Sárközi táncok (archív)

után csatlakoztam az idén 50 évét ünneplő Pántlika táncsoport-hoz, egy év múlva kiléptem, és feleségemmel megalapítottuk a Zrínyi Művészegyüttest. Az idősebbek nem kedvelték túlzottan a régi stílusú erdélyi táncokat. Az új együtteshez viszont bárki csatlakozhatott, aki nemcsak az egyszerűbb magyarországi ugrósokat, csárdásokat, hanem a bonyolultabb erdélyi legényeseket, páros táncokat is szeretne volna táncolni. Ez volt a mi lázadásunk. Sokan közülünk eleve erdélyi gyökerekkel rendelkeztek, ezért mindenképpen el akartuk sajátítani az akkor már a magyarországi táncházakban is járt székit, sóvidéki és mezőségi. Később, 1986-ban, egy másik, senior együttes is létrejött a viszálykodó két csoport fiataljainak szüleiből. Ez lett a Ropogós Csárdás. Nagyon büszke vagyok erre a két együttesre."

Piller Gedeon (Gida) braziliai testnevelés tanár, az a személy, aki az eddigi összes találkozón részt vett. A Pántlika együttest vezetője évekig, és még a Sao Pauló-i favellában, a magyar szerzetesek által alapított Szent Imre Kollégiumban is tanít néptáncot a szegény gyerekeknek. Az elfeledett magyar ősszel rendelkező, dél-braziliai Jaraguá do Sul városbeli magyarokhoz is leutazott péntekenként, éjjelente 560 kilométert megtéve, hogy másnap tanítsa őket, majd visszautazzon.

A Buenos Airesben élő argentin fiatalok az utóbbi években ugyanígy felkarolták a vidéken élő magyarság kulturális életét, például az 1000 km-re északra fekvő chacói falvakban lakó, magyarokból álló Liliom együttest, s időnként elutaznak az őserdők felé, ahol az első világháború után emigrált magyarok leszármazottjaiból álló közösség alakult ki. Számukra a tánc az összekötő kapocs dédszüleik és nagyszüleik hazájával. A chilei határ felé, Barilochéban – a magyar alapítású iskolában – működik a Paprika táncsoport, Córdoba-ban pedig kialakulóban van egy új közösség.

Jankovics Károly Montevideóban, az Uruguayi Magyar Otthonban Tündérművészet néven hozott létre együttest. Noha az intézményben korábban is működött néptáncsoport, az alapító korábbi, egyéves magyarországi (Állami Balett Intézet-Táncművészeti Főiskola) tanulmányai során megismerkedett az autentikus mozgáskincsrel és annak meghonosítására tanárokat hívott az anyaszágból, új koreográfiákat tanultak be. Az 1992-ben rendezett

4. Dél-amerikai Magyar Néptánc Találkozóznak Montevideó adott otthont. Vendégtanárként meghívták Román Sándort és Horváth Zsófát. Venezuela már nem tudta képviseltetni magát az azóta is tartó gazdasági és politikai válsághelyzet miatt.

A Magyarok Világszövetsége mindvégig jelentős anyagi forrásokkal támogatta a dél-amerikai magyarok hagyományörző tevékenységét. A nyolcvanas években Falvy Károly így jutott ki Montevideóba, Buenos Airesbe és Sao Paulóba, Hidas György Caracasba, Varga Zoltán és Lőrincz Beáta, illetve Farkas Zoltán Batyu és Tóth Ildikó Fecske Sao Paulóba. A kilencvenes évek közepén a férjemmel mi is kurzusokat tartottunk Argentínában, Uruguayban és Braziliában. A 2000-es években a sort Márton Attila és Bárdos Zsuzsa folytatta Miskolcra (mindhárom országban), Lengyel Szabolcs Micsei és Hortobágyi Gyöngyvér Budapestről (Sao Paulo), Kovács Norbert Cimbi, Gaschler Beáta Kiscsősről (Buenos Aires és Montevideó).

A találkozók sorsa bizonytalan lett, de 1995-ben Argentínában sikerült megtartani az 5. rendezvényt. Fellépett Braziliából a Válaszút Zenekar, a Pántlika és a Zrínyi együttes, a Buenos Aires-i Hungária Klubban működő Regős együttes, a Valentin Alsina (Buenos Aires munkásnegyede), a Pacsirta együttes, Uruguayból a Tündérművészet. Ez alkalommal Stoller Antal hívta meg a magyarországi és székelyföldi táncletről szóló előadásával. Tánctanárok Truppel Mariann és Makovinyi Tibor voltak.

1997-ben ismét Brazília adott otthont a 6. találkozóznak, az anyaországi mentor Timár Sándor volt, akit elkísért a Csillagszeműek négy tagja. Hatalmas előrelépést jelentett a kinti táncéletben, hogy egyre gyakrabban már nem videóról, hanem a kilátogató magyar koreográfusoktól tanultak koreográfiákat a csoportok. Ez jelentős elmozdulás volt ahhoz képest, hogy korábban fekete-fehér filmfelvételekről próbálták lemásolni például Rábai Miklós nagyszerű káljai kettősét. Néhányan eredeti táncanyagokat is szereztek Magyarországról, noha rögtönözni még nem nagyon tudtak, leginkább koreográfiákban gondolkodtak. Ezen próbált változtatni Gyuricza Gábor, amikor a Zrínyiben és a Ropogósban – az itthoni módszerhez hasonlóan – először az improvizáció alapját biztosító táncanyanyelvet tanította meg, és csak azután készített koreográfiákat.

Az újítók egyike volt Zólyomi Kati is, aki magyarországi útján ismerkedett meg az autentikus néptáncokkal. 1979-ben vette át a Regős együttes vezetését 1996-ig, majd egy évtizeden keresztül a Kárpátok/Forgószél félprofi táncegyüttest irányította. 2007-től öt éven át ismét a Regősben táncolt, s közben megalapította újabb formációját, a felnőttkéből és idősebbekből álló Kolomp együttest.

A csoportok repertoárja egyre gazdagabb lett, a kurzusokon eljáratott, és a magyarországi, erdélyi, felvidéki úti élmények alapján, táncbörökben összeszedett tudás birtokában már saját etűdöket készíthettek az együttesvezetők. Ezek közül kiemelkedett 2016-ban Pedro Marques, a Pántlika együttes vezetőjének nagy létszámú kalocsai koreográfiája és fergeteges gyimesi páros száma. Ezek mellett Falvy Károly 35. Zsoltár című darabja (Sao Pauló-i Zrínyi együttes, 1988) és Zólyomi Kati Regősben elkezdett, tematikus munkái már nem elégedtek meg az autentikával, hanem üzeneteket is közvetítettek. Ahol van magyar nyelvoktatás és cserkészlet, ott erősebb a táncszínházi előadások iránti igény, hiszen balladák, versek, irodalmi művekből inspirálódhatnak, és nem elégednek meg a szép magyar viseletek, táncok bemutatásával.

A táncokat kísérő népzenei repertoár azonban sokáig csak szalagos magnóról szólhatott. 1986-ban Braziliában koncertezett a Mákvirág zenekar, az együttes a legelső dél-amerikai táncházban is muzsikált. Ez, valamint később Vizeli Balázs primás és Lányi György kontrás népzenei kurzusa adott lendületet annak a folyamatnak, amely során két évvel később a tehetséges Bálint lányokból megalakult a háromtagú Válaszút Zenekar. Emese, Inci és Tünde a megadott tempóban már fel tudta játszani a táncok kísérőzenéit. A Mákvirág eljutott Buenos Airesbe is, aztán a Kalácska zenecsoporttal együtt az argentin fővárosban. Nagy segítséget jelentett, hogy a koreográfusok az ismerős zenekaroknak elküldték a tervezett dallamokat, és följátszás után visszakapták azokat. De a legnagyobb dolog az élő zene megjelenése volt a produkciókban.

A néptánc Találkozók történetében hét év szünet következett. Dél-Amerika több országában recesszió volt, így egyik magyar közösség sem tudta vállalni a házigazda szerepét. 2004-ben indult újra a sorozat a kimaradt caracasi helyett Montevideóban, a 7. Néptánc Találkozóval. A házigazda UMO Tündérművészet és ifjúsági csoportjai mellett fellépett a braziliai Zrínyi és a Pántlika, és Jaraguá do Sulból a Dunántúl együttes csak a szimpóziumra ment el, Argentína magyarjait pedig a Regős képviselte. A tánctanárok Makovinyi Tibor volt.

A további találkozók sora a következőképpen alakult: 2006-ban Buenos Airesben fellépett a házigazda Regős együttes, két fiatal vezetésével: Bonapartian Eduardo, Kerekes Miklós és az ifjúsági Tinkó együttes. Uruguayból a Tündérművészet és utánpótlása, a Szivárvány együttes, Braziliából a Pántlika, a Zrínyi és a Dunántúl együttes. Vendégszólólista Szakály Ágnes cimbalmóművész volt. Meghívott tánctanárok: Makovinyi Tibor és Hortobágyi Gyöngyvér.

2008-ban ismét Sao Paulóban volt a soron következő találkozó, a házigazda együttesek mellett fellépett Uruguayból a Tündérművészet és Szivárvány, Argentínából a Regős. A vendégegyüttes pedig a Csillagszeműek három párosa volt. Tánctanárok: Timár Böske, Timár Mátyás és András.

Két évvel később, 2010-ben Montevideóban a házigazda együttesek mellett fellépett a braziliai Pántlika és Zrínyi, valamint az argentin Regős. A gálaműsorban a Bara zenekar muzsikált önálló zeneszámmal, valamint a vendégegyüttes, a százhaiombattai Forrás Néptáncegyüttes számait kísérte. A táncosok a szimpóziumon workshopot is tartottak. Vezetőjük, Szigetvári József a magyar költészet témakörében a Himnusz születéséről tartott előadást. Vendégelőadó volt Márta István zeneszerző, zenetörténész. Tánctanárok: Lévai Péter és Kiss Anita.

2012-ben Buenos Airesben először vett részt a találkozón a Dűvő zenekar. Első alkalommal kísérték élő zenével a fellépőket, és itt debütált a Kolomp együttes is. Uruguayból a felnőtt együttes mellett egy gyerekcsoport is fellépett. Braziliából a Sao Pauló-i együttesek érkeztek. Clevelandből, Sydneyből és Venezuelából is jött néhány résztvevő. Újdonságként az egyhetes szimpóziumon elindult a népzenei képzés is, ezt követően megalakult a Mákos és a Cefre zenekar a jó zenei érzékű táncosokból. Tánctanárok: Makovinyi Tibor és Hortobágyi Gyöngyvér, vendégtanárok: Kupec Mihály és Andrea, az Ilosvai Néptáncegyüttes vezetői Felvidékről.

A 2014-ben Sao Paulóban rendezett találkozón fellépett a házigazda Zrínyi, a Ropogós és a Pántlika együttes mellett a dél-braziliai Dunántúl Együttes, Argentínából a Regős, a Kolomp, őket az újonnan alakult Cefre zenekar kísérte, míg Uruguayból a Tündérművészet és a Szivárvány. Vendégegyüttes volt a Kupec Mihály és Andrea vezette Ilosvai Néptáncegyüttes Felvidékről, Szlovákiából. Tánctanárok: Kovács Norbert Cimbi és Gaschler Beáta.

2016-ban Montevideóban szép számú fellépő képviseltette magát: a Tündérművészet, a Szivárvány, a Kis Szivárvány gyerekcsoport, a Mákvirág szenioregyüttes, Argentínából a Buenos Aires-i Regős, a Kolomp, az Oleander asszonykar, Chacóból a Liliom, Braziliából a Pántlika és a Ropogós, valamint a Zrínyi, az eddigi találkozók állandó résztvevője. Kísért a Dűvő zenekar, az énekes Kubinyi Júlia volt, aki kurzust is tartott. Vendégszólólista és -előadó Pál István Szalonna volt. Vendégegyüttes: Sátoraljaújhelyről a Zemplén Néptáncegyüttes, szólólisták: Kupec Zsolt és Zsófia Felvidékről, tánctanárok: Kovács Norbert Cimbi és Lőrincz Hortenzia, Kupec Mihály és Kupec Andrea, Makovinyi Tibor és Truppel Mariann.

A dél-amerikai magyarok rendezvényei rendszeres támogatást kapnak a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságától, a Kőrösi Csoma Programtól, a Határon Túli Magyarok Hivatalától, és természetesen az ott élő magyarok számos adománnyal segítik kulturális kincsük megőrzését.

**AZ 1995-ÖS DÉL-AMERIKAI MAGYAR
NÉPTÁNC TALÁLKOZÓ PROGRAMFÜZETÉBEN
SZEREPLŐ ÁBRÁNYI EMIL-VERSRÉSZELET
AZ OTT ÉLŐ HONFITÁRSOK MOTTÓJA IS EGYBEN:**

*„Ügy éljetez künn az új világban
Míg vándorlástok bús évadja tart.
Hogy hozzatok díszet nemzetünk nevére,
Hogy bennetek tiszteljék a Magyart!”*

Bálint Iren, a Válaszút zenekar tagja, Gyuricza Gábor és Zólyomi Katalin együttesvezető (Sao Paulo)

ELHUNYT IVOR GUEST, A BALETT-TÖRTÉNÉSZEK „PÁPÁJA”

KILENCVENHÉT ÉVES KORÁBAN, 2018. MÁRCIUS 30-ÁN, LONDONBAN ELHUNYT IVOR GUEST, A VILÁGHÍRŰ ÉS A MAGA SZAKTERÜLETÉN KIEMELKEDŐ TÁNC- ÉS BALETT-TÖRTÉNÉSZ. NEGYVEN KÖTETBŐL ÉS TEMÉRDEK PUBLIKÁCIÓBÓL ÁLLÓ PÁRATLAN ÉLETMŰVET HAGYOTT HÁTRA.

Szöveg: Hézső István †
A szöveget szerkesztette: Jankovits Márta

Lapzártánk után érkezett a hír, hogy Hézső István szakíró-tánc-történész a Táncművészet munkatársa tragikus hirtelenséggel 74 éves korában elhunyt. A honi és a nemzetközi balettvilág legodaadóbb kutatója, a műfaj fáradhatatlan krónikása volt. Személyének elvesztése a hazai táncművészet pótolhatatlan vesztesége.

Az angliai Chislehurstben született Guest előkelő származásának megfelelően Cambridge-ben, a Trinity College-ben tanult. Történésznek készült, emellett jogot is hallgatott, aminek később nagy hasznát vette, hiszen ez lett a „nappali hivatása” a családi háttérű jogi cégben. Első könyve, amelynek címe III. Napóleon Angliában, 1952-ben jelent meg, egy korábbi disszertációja alapján. Az egykori francia császár angliai emigrációjának keserű éveit Chislehurstben töltötte, Guest szülőhelyén. A fiatal történész később ösztöndíjjal végigkövette a bukott uralkodó életútját Párizsban is. Itt fedezte fel magának az Operát, amelynek balettelőadásait szorgalmasan látogatta, sőt annak híres könyvtárát is, ahol porosodó iratok garmadjával kezdett megismerkedni. (III. Napóleont ezer szál fűzte az Operához...) Kutatásai alapján született első, kimondottan tánc-történettel foglalkozó műve, Balett a második császárság idején címmel. Ez egy kétkötetes, úgynevezett meticulousan – minden részletre alaposan kiterjedő, azóta alapművé váló írás, amelyet szinte tankönyvként forgatnak a táncosok, a szakírók és a balettománok ezrei. Ugyanakkor szülőhazája balett-történetét sem vesztette szem elől, rációval az őt ért vádakra, miszerint csak a francia és más nyugat-európai táncművészetet törődik. Ámulat, hogy a mai tömegkommunikációs eszközök hiányában hogyan tudta kutatni a 19. századi romantikus és késő romantikus korszak egykori nagyjait.

Számos periodikában jelentek meg írásai, egyebek mellett a Richard Buckle által szerkesztett és kiadott, sokszor elsíratott Ballet című folyóiratban, amely anyagi okok miatt az ötvenes évek közepén megszűnt. Több tudományos jellegű cikkét adta közre a Dancing Times, a Dance and Dancers, a Dance Gazette és a Ballet Today.

Az idők folyamán egyre aktívabban kutatta és gyűjtötte az egykori csillagok, korabeli társulatok sikereit és kudarcaikat. Lényegében egyedüli volt, aki hallatlan részletességgel írta meg a nyugat-európai balett teljes történetét, amiről csak kevesen, csak nagyon kevesen tudtak.

Munkásságának fontos része volt a Royal Academy of Dance (Királyi Tánc Akadémia) támogatása, amelynek 24 éven át volt chairmanje. A 70-es évek második felétől az évente kétszer megjelenő Dance Research számára tudományos publikációkat írt.

Guest harcolt a régi balettek felújításáért. Nélküle aligha valósult volna meg 1960-ban A rosszul őrzött lány rekonstrukciója. Ő és Karszavina segítette Ashtont a híres Fanny Elssler-pas de deux pontos felújításában. Érdekes megjegyezni, hogy soha nem ütötték lovaggá, noha ki- és megérdemelte volna. Be kellett érnie a Királyi Tánc Akadémia II. Erzsébet koronázási díj kítüntetésével. Amire joggal volt büszke.

Guest az egyik nemzetközi tánc-történeti konferencián ismerkedett meg a magyar Dienes Gedeonnal, a találkozásból évtizedeken át tartó barátság lett. Többször járt Budapesten magánemberként is amerikai feleségével, Ann Hutchinson Guesttel, a kiváló táncnotátorral (táncleíróval), aki a Lábán Kinetográfia Nemzetközi Tanácsának (ICKL) elnöke.

Dienes, vagyis „G” büszkén mutatta meg nekem szakkönyvtárában a számára dedikált Guest-műveket, amelyek sajnos eddig nem jelentek meg magyarul.

Guest és neje legutóbb 2011-ben járt Budapesten az ICKL 27. Nemzetközi Konferenciáján, amelynek a Magyar Tudományos

Akadémia Zenetudományi Intézete adott otthont. Ann soha nem utazott Guest nélkül, így ketten érkeztek Magyarországra. Bokor Roland, a Nurejev-balettverseny alapító igazgatója épp akkor egy különleges gálát akart rendezni, amelyen műsorra tűzte volna Nyizinszkij Debussy művére készült rövid egyfelvonásos darabját, az Egy faun délutánját is. 1912-ben ez egy látványos, vihart kavarázó balett volt, s ennek betanítására kérte volna fel Annt. Mivel a Nyizinszkij-örökösök beleegyeztek volna a felújításba, Bokor Roland és én felkerestük Guestéket budapesti tartózkodásuk alatt az Akadémia budai vendégszállásán. Ekkor szembesültünk azzal az öt számjegyű, fontban kifejezett gázsival, amit Ann Hutchinson kért, valamint a több mint száz próbával, amit igényelt. Sajnos ezzel gyorsan véget ért az álom... Mindeközben Guest fent volt a szobájában, mi pedig megkértük Annt, hogy ha már itt vagyunk, hadd találkozzunk a mesterrel.

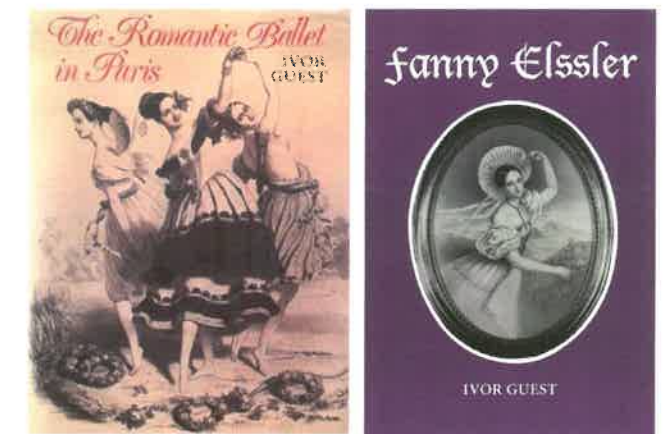
– Jó, megpróbálom – mondta Ann. Néhány perc múlva mindketten lejöttek. Kínos csendet követően elkezdünk beszélgetni, és mivel egyre jobban felengedett a hangulat, feltettünk néhány fontos és kevésbé lényeges kérdést, például, hogy miért nem szólíthatjuk sírnek vagy pláne lordnak. Ő egy kézlegyintéssel elintézte, mondván: „annyian kaptak már olyat”.

Majd megkérdeztem tőle – tudván, hogy a balettirodalom botrányos elhanyagolását Magyarországon vagyunk, és talán soha nem fog sor kerülni rá, de hátha egyszer mégis –, hogy mely művét javasolná magyar fordításra. Kicsit gondolkodott, majd azt mondta: esetleg kezdhethetné A romantikus balett Párizsban cíművel vagy a magyarokhoz közelebb álló Fanny Elsslerrel, ugyanis a nagy osztrák táncosnőt ő félig magyarnak (is) tartotta apja révén. Florian Elssler, aki a fertődi Esterházy-kastélyban alkotó Franz Joseph Haydn osztrák zeneszerző hű kottamásoló inasa, magyar anyanyelvű volt. Aztán még azt is meg mertem kérdezni tőle, hogy miért nem írja meg a nagy Marie Taglioni, a svéd származású ba-

lerina életrajzát. A felesége válaszában kifejtette, hogy a férje csak olyanokról tud írni, akikbe egy kicsit vagy nagyon szerelmes volt, például az isteni Virginia Zucchiba. Természetesen ő is Taglioni-t tartja az elmúlt két évszázad – ha nem minden idők – legnagyobb balerinájának.

Guest megírta Jules Perrot, a Giselle alkotójának hihetetlenül gazdag és sikeres életét, valamint balettiének történetét. Utolsó műve a Giselle társzkoreográfusának, Jean Corallinak az életét öleli fel, a könyv azonban befejezetlen maradt. A Guest által írt mintegy 40 műből ki kell még emelni az Egy balett-történész kalandjai címűt, amely hihetetlenül szellemes önvallomás.

Házasságából gyermek nem maradt fenn, csak páratlan életműve.

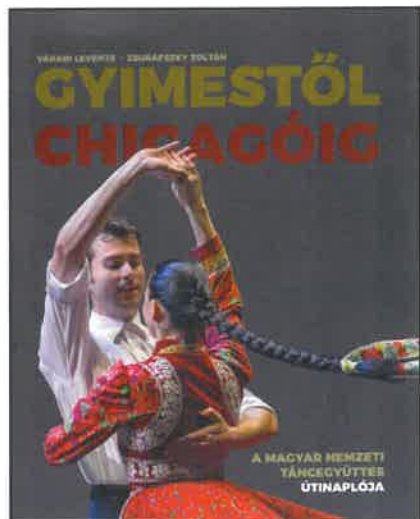

Ivor Guest könyvei
Forrás: OSZMI Táncarchívum

Ivor Guest budapesti látogatása 2011.
A fotón balról jobbra: Bokor Roland, Ann Hutchinson Guest,
Ivor Guest, Hézső István

Bolvári-Takács Gábor könyvajántói

A tánc és a fényképészet viszonya sok tekintetben ellentmondásos. Míg az előbbi térben és időben játszódik, addig az utóbbi kétdimenziós és mozdulatlan. S mégis: az igazán megragadó ábrázolások nem annyira táncfilmen, mint inkább jól elkapott mozdulatfotón érhetőek tetten. Így nyer értelmet a most megjelent kötet is, amely ráadásul nem mindennapi vállalkozás: Váradi Levente fotóművész egy teljes éven át, szinte éjjel-nappal követte a Magyar Nemzeti Táncgyűttest, részt vett a mindennapjaiban, a próbákon, a bel- és külföldi turnékon, s dokumentálta azt a hatalmas és sokszor fárasztó, de mégis felemelő munkát, amelyet a Zsuráfszky Zoltán által vezetett társulat művészei végeznek. A kötet egyúttal üzenet is: a magyar kultúra hitvallásszerű megfogalmazása.

Váradi Levente – Zsuráfszky Zoltán:
Gyimestől Chicagóig. A Magyar Nemzeti Táncgyűttes utínaplója
Honvéd Együttes,
Budapest, 2018, 180 o.
ISBN 978-615-00-1748-8

A tévedés kockázata nélkül kijelenthető, hogy a Radnai-korszak az Operaház történetének egyik fénykora volt. A 33 éves igazgató 1925. júliusi hivatalba lépése Klebelsberg legjobbjai személyi döntései közé tartozott. Radnai Miklós tíz évet töltött az intézmény élén, betegsége 1935 novemberében elragadta. Nevéhez korszakos jelentőségű változások és sikerek fűződnek. Ha csupán a balett fejlődésére pillantunk, ő fedezte fel Harangozó Gyulát, teret adott a koreográfus Brada Edének, szerdette mások mellett Ottrubay Melindát, Szalay Karolát, Vera Ilonát, Sallay Zoltánt, Zsedényi Károlyt. 1931-ben másorra tűzte A csodálatos mandarint (a bemutató végül politikai okokból elmaradt). Radnai pályaképe immár az érdeklődők rendelkezésére áll.

Karczag Márton – Szabó Ferenc János:
Megfelelő ember a megfelelő helyen
Radnai Miklós zeneszerző és igazgató
Magyar Állami Operaház,
Budapest, 2017. 204 o.
ISBN 978-615-80225-5-2

A Magyar Táncművészeti Egyetem 2017. november 17–18-án Táncművészet és intellektualitás címmel rendezte meg VI. Nemzetközi Tánctudományi Konferenciáját. A két nap során plenáris üléseken, szimpóziumokon és tizenkét szekcióban összesen több mint félszáz előadás hangzott el. Ezek többségét tartalmazza a jelen kötet, bemutatva az oktatók, illetve a tánctudomány/táncpedagógia és határterületei művelőinek elméleti és gyakorlati érdeklődését és kutatási eredményeit. A konferencia az MTE Elméleti Tanszéke, Pedagógia és Pszichológia Tanszéke, valamint Tánctudományi Kutatóközpontja szervezésében valósult meg, együttműködve az MTA Tánctudományi Munkabizottságával. A között előadásokat számos fénykép és ábra illusztrálja.

Táncművészet és intellektualitás.
VI. Nemzetközi Tánctudományi Konferencia a Magyar Táncművészeti Egyetemen,
2017. november 17–18., MTE,
Budapest, 2018, 260 o.
ISBN 978-615-80297-9-7

Táncművészet
A hazai táncgazdálkodás művészeti és szakmai közeletről folyóirata
Alapítva: 1951. újraindítva: 2014
Korábbi főszerkesztők: Ortutay Zsuzsa (1951–1956), Maász László (1976–1990), Kaán Zsuzsa (1991–2011)
Főszerkesztő: Péli Nagy Kata
Olvasószerkesztő: Réfi Zsuzsanna
Arculat és tördelés: Lercsi Péter – Grafoid Stúdió
Szerkesztőségi titkár: Koltai György
Korrektúra: Baross Gábor
Tanácsadó testület:
Szakály György (elnök), Bozsik Yvette, Diószegi László, Erti Péter, Fodor Zoltán, Halász Tamás, Juhász Zsolt, Kiss János, Mihályi Gábor, Pataki András, Topolánszky Tamás, Torók Jolan, Vincze Balázs, Zsuráfszky Zoltán
www.tancmuveszet.hu
ISSN 0134-1421

E számunk elkészítésében közreműködtek:
Szöveg: Bolvári-Takács Gábor, Dorogi Katalin, Hezsó István, Jankovits Márta, Lőrinc Katalin, Macher Szilárd, Major Rita, Péli Nagy Kata, Pólyai György, Réfi Zsuzsa, Truppel Mariann
Fotók: Bill Cooper, Dusa Gábor, Koó Adrienn, Marco Ercegovic, Mészáros Csaba, DSZMI Táncarchívum, Szabó Béla, Tarnavolgyi Zoltán
Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, a NKFIH K115676 kutatás keretében.
nka
Nemzeti Kulturális Alap
Szakmai együttműködő partnerek:
Magyar Táncművészek Szövetsége, Martin György Néptáncszövetség, PIM Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma, Táncpedagógusok Országos Szövetsége

Laptulajdonos: Noverre Táncművészeti Alapítvány
Kiadja a Magyar Táncművészeti Egyetem
Felelős kiadó: az egyetem rektora
Szerkesztőség és kiadó: 1145 Budapest, Columbus u. 87-89. főépület, I. emelet, rektori titkárság
E-mail: tancmuveszet@gmail.com
Telefon: +36 1 273 3434
Megjelenik negyedévente.
Egy szám ára: 400 Ft. Előfizetési díj egy évre: 1500 Ft.
Előfizethető a kiadó címen, a www.tancmuveszet.hu honlapon, vagy átutalással a 10032000-01493263-00000000 számlaszámra.
Nyomdai munkák: Keskeny és Társai 2001 Kft., Budapest
Címlapfotó: Mészáros Csaba
A címlapon: Fenyes Márk f

Nemzeti Táncszínház

november

	MÚPA – Fesztivál Színház ORFEUSZ ÉS EURIDIKÉ Szegedi Kortárs Balett	02. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház SZERELMÜNK, KALOTASZEG Duna Művészegyüttes	03. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház VUK Fekete István regényje alapján Inversedance – Fodor Zoltán Társulata	06. 10.30 15.00
	MÚPA – Fesztivál Színház GYÖNGYHALÁSZ Badora Társulat	07. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház CASABLANCA részelőadás két felvonásban Miskolci Balett	11. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház LISZT-MOZAIKOK Magyar Állami Népi Együttes – Hagyományok Háza	14. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház BLACK TO SAY SILENCE –Székéi Csaba– Györi Balett	21. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház HIR-O Compagnie Pál Frenák	28. 19.00

Jegyinformáció:
(06 1) 201 4407
Ingyenesen hívható zöld szám:
(06 80) 10 44 55
www.tancszinhaz.hu

Keressen minket!

december

	MÚPA – Fesztivál Színház A TENKES KAPITÁNYA Károlyi Mihály regényje alapján Magyar Nemzeti Táncgyűttes	01. 15.00
	MÚPA – Fesztivál Színház MODERATO CANTABILE A NÉGY ÉVSZAK – FEMINIZMA Szegedi Kortárs Balett	02. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház VUK Fekete István regényje alapján Inversedance – Fodor Zoltán Társulata	06. 10.30 15.00
	MÚPA – Fesztivál Színház CARMEN Pécsi Balett	08. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház ÁLOM LUXUSKIVITELBEN Miskolci Balett	11. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház FOLKLOR-KALENDÁRIUM TÉLI TÁNC Magyar Nemzeti Táncgyűttes	17. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház DIÓTÖRŐ Szegedi Kortárs Balett	19. 15.00 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház DIÓTÖRŐ Szegedi Kortárs Balett	20. 10.30 15.00
	MÚPA – Fesztivál Színház CSEPPKŐN – HOGY VAGY HÉRAKLEITOSZ koncert, tánc és színház interferencia Artus – Goda Gábor Társulata	22. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház TANGO NŐ TANGO Modern tango-show Budai László és vendégei	23. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház KODÁLY-LIGETI-EST Bozsik Yvette Társulat	27. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház HIR-O Compagnie Pál Frenák	28. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház RÓMEÓ ÉS JÚLIA balán két részben Pécsi Balett	29. 19.00
	MÚPA – Fesztivál Színház SZERELMÜNK, KALOTASZEG Duna Művészegyüttes	30. 19.00

O + E

Nemzeti
Táncszínház

A Szegedi Kortárs Balett a Nemzeti Táncszínház közreműködésével bemutatja

Orfeusz és Euridiké | koreográfus: **Enrico Morelli**

/kortarsbalett #szkb

szegedikortarsbalett.hu

/szegedikortarsbalett

SZEGEDI
NEMZETI
SZÍNHÁZ

nka

media-partnerok:
marie claire RÁDIO88 tóno DÉLMAGYARORSZÁG